

**Balvu novada pašvaldības līdzdalības
izvērtējums pašvaldības kapitālsabiedrībās
SIA “BALVU AUTOTRANSPORTS”**

RĪGA, 2022

© SIA CSE COE 2022. Visas tiesības aizsargātas.

Izvērtējumu sagatavojuši:

Daina Belicka

Zigmunds Brūvers

Dace Krupenko

Kontaktpersona:

Daina Belicka

SIA "CSE COE"

Elizabetes iela 22-30, Rīga, LV-1050

Tālrunis: + 371 2 9420 273

E-pasts: daina.belicka@csecoe.com

Tirdzniecības zīmes:

Visas tekstā izmantotās tirdzniecības zīmes pieder to īpašniekiem un ir izmantotas tikai kā atsauces.

Izmantotie saīsinājumi

Saīsinājums	Skaidrojums
AS	Akciju sabiedrība
ATD	VSIA "Autotransporta direkcija"
ATR	Administratīvi teritoriālā reforma
BA	SIA "BALVU AUTOTRANSPORTS"
ES	Eiropas Savienība
EUR	Eiro
IUB	Iepirkumu uzraudzības birojs
km	Kilometrs
LPPA	Biedrība "Latvijas Pasažieru pārvadātāju asociācija"
LPS	Biedrība "Latvijas Pašvaldību savienība"
LR	Latvijas Republika
LTRK	Biedrība "Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera"
m ²	Kvadrātmeters
MK	Ministru kabinets
NACE 2.red.	ES Saimniecisko darbību statistiskā klasifikācija
n/a	Informācija nav pieejama
PIL	Publisko iepirkumu likums
PSIA	Pašvaldības sabiedrība ar ierobežotu atbildību
ROE	Kapitāla atdeve (<i>Return on Equity</i>)
SIA	Sabiedrība ar ierobežotu atbildību
t.s.	Tā sauktais
VAS	Valsts akciju sabiedrība
VBTS	Vienotā sabiedriskā transporta biļešu tirdzniecības, rezervēšanas un uzskaites sistēma
VPIL	Valsts pārvaldes iekārtas likums
VSIA	Valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību
u.c.	Un citi
u.tml.	Un tamlīdzīgi
UR	Uzņēmumu reģistrs

Iekļautās tabulas

Tabula 1. BA ieņēmumi no pamatdarbības 2017.-2021.gadā	9
Tabula 2. BA pārējie saimnieciskās darbības ieņēmumi 2017.-2021.gadā	10
Tabula 3. BA sniegto pasažieru regulāro pārvadājumu un autoostas pakalpojumu apjoms 2020.gadā un 2022.gada 2.ceturksnī	11
Tabula 4. BA darbības rezultāti 2017.-2021.gadā.....	20
Tabula 5. BA darbības finanšu analīze par periodu 2017.-2021.gads.....	21
Tabula 6. Balvu novada pašvaldības plānotās investīcijas transportlīdzekļu iegādei 2022.-2027.gadā	22
Tabula 7. BA pasažieru regulāro pārvadājumu pakalpojuma sniegšanas nodošana privātajam sektoram riski	23

Iekļautie attēli

Attēls 1. BA organizatoriskā struktūra	6
Attēls 2. ATD speciālā atļauja (licence) Nr.PS-00054 izsniegta BA.....	7
Attēls 3. Balvu novada administratīvā teritorija pēc 2021.gada ATR.....	11
Attēls 4. ATD apstiprinātais maršrutu tīkla teritoriālais sadalījums lotēs 2021.-2030.	15

SATURS

1.	Kapitālsabiedrības darbība	5
1.1.	Pamatdarbība un papildus pakalpojumi	5
1.2.	Pakalpojumu saņēmēji un to ieguvumi	9
2.	Tirgus raksturojums	13
2.1.	Tirgus situācijas apraksts un konkurences aspekti sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanā	13
3.	Kapitālsabiedrības darbības finansējums	20
4.	Iespējamie riski pakalpojumu nodošanai privātajam sektoram	23
5.	KOPSAVILKUMS	25
5.1.	Atbilstība VPIL un Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likumam	25
5.2.	Turpmākais kapitālsabiedrības statuss (rekomendācijas).....	28

1. KAPITĀLSABIEDRĪBAS DARBĪBA

1.1. Pamatdarbība un papildus pakalpojumi

Pamatdarbība un papildus pakalpojumi

- Sabiedrība ar ierobežotu atbildību „BALVU AUTOTRANSPORTS” (turpmāk tekstā – BA) **dibināta 20.08.1993.** un reģistrēta LR UR Komercreģistrā 27.08.2004. ar Nr.43403001424.
- BA kapitāldaļu turētājs un vienīgais **dalībnieks ir Balvu novada pašvaldība**, kam pieder 100% no pamatkapitāla.
- Darbības veidi, kuros BA veic **komercdarbību** (NACE 2 klasifikators) ir a) pilsētas un piepilsētas pasažieru sauszemes pārvadājumi (49.31); b) sauszemes transporta palīgdarbības (52.21); c) sava vai nomāta nekustamā īpašuma izīrēšana un pārvaldīšana (68.20).
- BA ir ATD **speciālā atļauja (licence) Nr.PS-00054** pasažieru komercpārvadājumiem.
- Personu apvienība, kuras sastāvā ir SIA “GULBENES AUTOBUSS” un SIA “BALVU AUTOTRANSPORTS”, ir noslēgusi ar VSIA “Autotransporta direkcija” **04.02.2022. Līgumu Nr.ATD/ST-2022/06-Gulbene, Alūksne, Balvi par sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanu ar autobusiem reģionālās nozīmes tīkla daļā “Gulbene, Alūksne, Balvi”.**
- Kā papildus pakalpojumus BA sniedz **autoostas pakalpojumus.**

Dibināšana un darbības stratēģija

Sabiedrība ar ierobežotu atbildību „BALVU AUTOTRANSPORTS” (turpmāk tekstā – BA) **dibināta 20.08.1993.** BA tika izveidota uz Gulbenes autotransporta apvienības Balvu autotransporta uzņēmuma bāzes, kas tika pārveidots un pārsaukts par Balvu autotransporta uzņēmumu Nr.9 (1990.-1991.gads), tad par Valsts Balvu autotransporta uzņēmumu (1991.-1993.gads), vēlāk par Balvu rajona pašvaldības autotransporta uzņēmumu (1993.-2004.gads), bet 27.08.2004. LR UR Komercreģistrā tika reģistrēts SIA “BALVU AUTOTRANSPORTS” ar Nr.43403001424.

BA ir izstrādāta **Vidēja termiņa darbības stratēģija 2022.-2024.gadam,**¹ kas nosaka šādus stratēģiskos mērķus:

1. Iedzīvotāju pilnvērtīga un efektīva nodrošināšana ar sabiedriskā transporta pakalpojumiem.
2. Sabiedriskā transporta pārklājuma nodrošināšana pilsētā un reģionā; energoefektīva autobusu parka atjaunošana; transporta biļešu sistēmas pilnveidošana.
3. Samazināt sabiedriskā transporta CO₂ izmešus līdz 2030.gadam 30% apmērā.
4. Digitalizēt sabiedrisko transporta pasažieru uzskaiti.
5. Veicināt reģiona attīstību ar attīstītu mobilitātes tīklu.
6. Radīt jaunas darba vietas.

BA vīzija – sabiedriskā transporta pakalpojumu sniedzējs, kas nodrošina augstākā līmeņa savlaicīgus, drošus un ērtus pasažieru pārvadājumus, kā arī sniedz kvalitatīvus servisa pakalpojumus savās remontdarbnīcās un paplašina uzņēmuma darbību ar multifunkcionāla kompaktiekrāvēja komercpakalpojumu nodrošināšanu Balvu novada teritorijā.

BA noteiktais **vispārējais stratēģiskais mērķis**² ir sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšana Balvu novada iedzīvotājiem tādā veidā, kas nodrošina normatīvo aktu prasības.

BA misija nav nodefinēta.

¹ SIA “BALVU AUTOTRANSPORTS” Vidēja termiņa darbības stratēģija 2022.-2024.gadam publiski nav pieejama

² http://balvi.lv/files/Lemumi/pielikumi/2015/Protokols_nr17/piel_lem_nr.53.pdf

Kapitāldaļu turētāji un statūti

Saskaņā ar UR komercreģistrā iekļauto informāciju,³ uz 08.09.2022. BA kapitāldaļu turētājs un vienīgais dalībnieks ir **Balvu novada pašvaldība**, kam pieder 100% no pamatkapitāla.

BA 26.05.2022. statūtos norādīti šādi **komercdarbības veidi** (NACE 2 klasifikators):

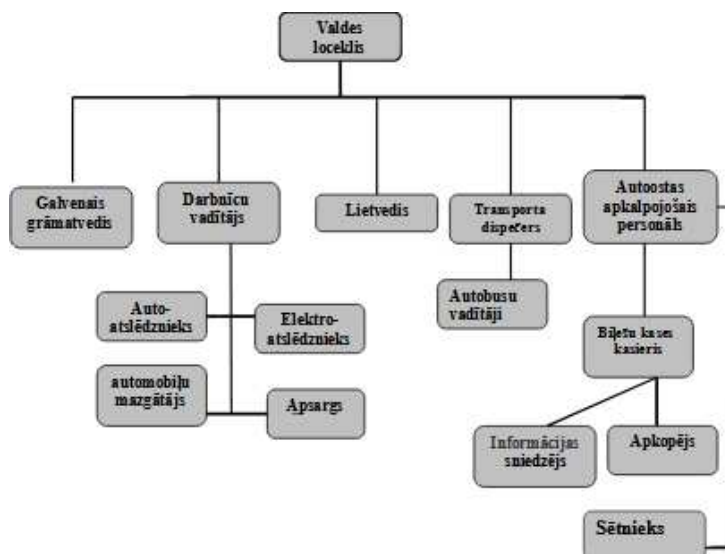
- Automobiļu apkope un remonts (45.20);
- Automobiļu rezerves daļu un piederumu mazumtirdzniecība (45.32);
- Pilsētas un piepilsētas pasažieru sauszemes pārvadājumi (49.31);
- Citur neklasificēts pasažieru sauszemes transports (49.39);
- Uzglabāšana un noliktavu saimniecība (52.10);
- Sauszemes transporta palīgdarbības (52.21);
- Sava vai nomāta nekustamā īpašuma izīrēšana un pārvaldīšana (68.20);
- Citur neklasificētie specializētie būvdarbi (43.99);
- Cita veida tīrīšanas darbības (81.29).

Izvērtējot BA darbību un statūtos iekļautos komercdarbības veidus, var secināt, ka atsevišķi komercdarbības veidi ir saistīti ar **BA iekšējām vajadzībām**, piemēram, “Automobiļu apkope un remonts” (45.20), veicot savu autobusu apkopi un remontu; “Uzglabāšana un noliktavu saimniecība” (52.10), uzglabājot savu transportlīdzekļu uzturēšanai un remontiem nepieciešamās detaļas noliktavā; “Citur neklasificētie specializētie būvdarbi” (43.99), veicot sava nekustamā īpašuma uzturēšanai nepieciešamos remontdarbus; “Cita veida tīrīšanas darbības” (81.29), veicot savu transportlīdzekļu mazgāšanu un tīrīšanu.

Attiecībā uz BA komercdarbības veidu “Automobiļu rezerves daļu un piederumu mazumtirdzniecība” (45.32) kā atsevišķi pakalpojumi BA darbībā netika konstatēti, tāpēc rekomendējam **izslēgt** no BA statūtiem šo komercdarbības veidu.

BA pamatkapitāls uz 08.09.2022. ir 168 016 EUR.

BA organizatoriskā struktūra redzama attēlā zemāk.

Attēls 1. BA organizatoriskā struktūra

Datu avots: BA

Saskaņā ar organizatorisko struktūru BA ir **33 amata vietas**:

- ✓ Administrācija (3): valdes loceklis (1), galvenais grāmatvedis (1), lietvedis (1);
- ✓ Transporta daļa (15): transporta dispečers (1), autobusa vadītājs (14);
- ✓ Darbnīca (9): darbnīcas vadītājs (1), autoatslēdznieks (2), elektroatslēdznieks (1), automobiļu mazgātājs (1), apsargs (4);

³ <https://company.lursoft.lv/lv/balvu-autotransports/43403001424>

- ✓ Autoosta (6): biļešu kases kasieris (3), informācijas sniedzējs (1), apkopējs (1), sētnieks (1).

Atsevišķiem amatiem ir noteikta nepilna laika darba slodze.

Pamatdarbības veids – Pasažieru regulārie pārvadājumi

BA pamatdarbības veids ir pasažieru regulārie pārvadājumi.⁴ BA veic pasažieru regulāros pārvadājumus pa sauszemi ar autobusiem Balvu novada teritorijā.

BA **īpašumā ir visi nepieciešamie** ražošanas līdzekļi pakalpojumu nodrošināšanai, tostarp nekustamais īpašums Ezera ielā 3, Balvos, kas sastāv no administratīvā un darbnīcu kompleksa (administrācijas telpas, garāžas, angārs stāvlaukums), kā arī pasažieru pārvadāšanai nepieciešamie autobusi. Lai nodrošinātu pakalpojumu pilnā apmērā, atsevišķos gadījumos BA īrē⁵ papildus transporta vienības (autobusus).

Zeme zem BA ēkām Ezera ielā 3, Balvos pieder Balvu Romas katoļu draudzei, un par šī zemes gabala iznomāšanu BA ar Balvu Romas katoļu draudzi ir noslēgts **29.12.2021. Zemes gabala nomas līgums**. Nomātā zemes gabala kopējā platība ir 35 939 m². Līgums ir noslēgts līdz 31.12.2026., tomēr jau iepriekš tā darbības termiņš ir vairākkārtēji pagarināts, pusēm par to savstarpēji vienojoties.

Pasažieru regulāro pārvadājumu kārtību Latvijā nosaka Autopārvadājumu likums,⁶ Sabiedriskā transporta pakalpojumu likums⁷ un uz šo likumu pamata iedotie MK noteikumi.

Atbilstoši Autopārvadājuma likuma 30.pantam pasažieru pārvadājumus ar autobusu drīkst veikt, ja pārvadātājs ATD ir saņēmis speciālo atļauju (licenci) pasažieru komercpārvadājumiem ar autobusu.

Attēlā zemāk redzama **ATD speciālā atļauja (licence) Nr.PS-00054**, kas izsniegta BA.

Informācija par pārvadātāju

Nosaukums	SIA "BALVU AUTOTRANSPORTS"
Reģistrācijas numurs	43403001424
Adrese	Ezera iela 3, Balvi, Balvu nov., LV-4501
Komercpārvadājumiem licencētais transportlīdzekļu skaits	16
Pašpārvadājumiem deklarētais transportlīdzekļu skaits	0

Attēls 2. ATD speciālā atļauja (licence) Nr.PS-00054, izsniegta BA

ATD ir izsniegusi BA speciālo atļauju (licenci) pasažieru komercpārvadājumiem ar autobusiem.

Licencēto transportlīdzekļu skaits ir 16.

Speciāla atļauja (licence) derīga līdz 31.01.2024.

Licence/s

Numurs	Derīga no	Derīga līdz	Pagarināta līdz	Apturēta
PS-00054	01.02.2014	31.01.2024		

Datu avots: ATD,

<https://www.atd.lv/lv/licences/43403001424>

Eiropas Kopienas atļauja/s

Numurs	Derīga no	Derīga līdz	Pagarināta līdz	Apturēta
EP-00092	01.02.2014	31.01.2024		

Personu apvienība, kuras sastāvā ir SIA "GULBENES AUTOBUSS" un SIA "BALVU AUTOTRANSPORTS" ir noslēgusi ar VSIA "Autotransporta direkcija" **04.02.2022. Līgumu Nr.ATD/ST-2022/06-Gulbene, Alūksne, Balvi par sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanu ar autobusiem reģionālās nozīmes tīkla daļā "Gulbene, Alūksne, Balvi"**. Līgums nosaka, ka Pārvadātājs⁸ apņemas sniegt sabiedriskā transporta pakalpojumus ar autobusiem reģionālās nozīmes maršrutos maršrutu tīkla daļā "Gulbene, Alūksne, Balvi", un katrs personu apvienības dalībnieks apņemas sniegt sabiedriskā transporta pakalpojumus saskaņā ar līgumā noteikto apjoma (maršrutu (reisu)) sadalījumu.

⁴ Pasažieru pārvadāšana ar piemērotiem transportlīdzekļiem saskaņā ar noteiktiem kustības sarakstiem regulāri pa noteiktu maršrutu par iepriekš noteiktu braukšanas un bagāžas pārvadāšanas maksu, kā arī pasažieru pārvadājumi, kuros pasažieri tiek uzņemti vai izlaisti maršrutu apkalpes vietās

⁵ 04.02.2022. Līguma Nr.ATD/ST-2022/06-Gulbene, Alūksne, Balvi par sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanu ar autobusiem reģionālās nozīmes tīkla daļā "Gulbene, Alūksne, Balvi" izpildē iesaistīti 15 BA īpašumā esoši autobusi un 3 autobusi, kuros BA ir izīrējusi no citām kompānijām

⁶ <https://likumi.lv/ta/id/36720-autoparvadajumu-likums>

⁷ <https://likumi.lv/ta/id/159858-sabiedriski-transporta-pakalpojumu-likums>

⁸ Personu apvienība, kuras sastāvā ir SIA "GULBENES AUTOBUSS" un SIA "BALVU AUTOTRANSPORTS"

Līgums stājas spēkā 01.03.2022. un ir spēkā 12 kalendāros mēnešus no sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanas uzsākšanas dienas. Pārvadātājs uzsāk sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanu 01.04.2022. un nodrošina sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanu līdz 31.03.2023. Pusēm vienojoties, Līguma darbības termiņš var tikt pagarināts līdz sešiem mēnešiem.⁹

Papildus pakalpojumi

Kā papildus pakalpojumus BA sniedz **autoostas pakalpojumus**.

Autoostas pakalpojumu sniegšanas kārtību nosaka Autopārvadājumu likums un uz šī likuma pamata izdotie MK 29.10.2019. noteikumi Nr.502 "Autoostu noteikumi".¹⁰ Autopārvadājumu likuma 33.panta trešā daļa¹¹ nosaka, ka autoostu izvietojumu un skaitu nosaka attiecīgā pašvaldība. Autoostu ierīko un uztur tās īpašnieks vai valdītājs. Savukārt Autopārvadājumu likuma 33.panta sestā daļa nosaka, ka "Autotransporta direkcija reģistrē dotētos reģionālās nozīmes maršrutus apkalpojošo autoostu, ja autoostas īpašnieks vai valdītājs ir reģistrēts komercreģistrā un tam nav nodokļu parādu, kuru kopsumma pārsniedz likumā "Par nodokļiem un nodevām" noteikto nodokļu (nodevu) parāda kopsummā, no kuras sākot nodokļu administrācija nodrošina publisku informācijas pieejamību. Dotētos reģionālās nozīmes maršrutus apkalpojošās autoostas reģistrācija dod tiesības sniegt autoostas pakalpojumus, ievērojot normatīvajos aktos noteikto kārtību."

ATD ir reģistrējusi **Balvu AO Reģistrēto autoostu sarakstā**¹² ar kārtas Nr.23, piešķirot kategoriju III.

BA un SIA "ALFA DEVELOPMENT"¹³ ir noslēgts **15.11.2008. Nomas līgums**, kas nosaka, ka iznomātājs nodod BA autoostas vajadzībām nepieciešamās telpas (Balvos, Brīvības ielā 57): uzgaidāmo zāli 35,6 m², dispečera telpu 10,9 m², kases telpu 6,2 m² un palīgtelpas 2,4 m² un 3,6 m². Iznomātājs piešķir neekskluzīvas tiesības BA un apmeklētājiem izmantot Ēkai pieguļošo teritoriju, ko veido pasažieru iekāpšanas un izkāpšanas vietas (peroni), manevrēšanas laukumi, brauktuvju un autobusu stāvlaukumu teritorija. Par pieguļošās teritorijas apsaimniekošanu un uzturēšanu atbild BA. Nomas līgums ir spēkā līdz 31.12.2022.¹⁴

Par autoostas pakalpojumu sniegšanu BA ir **noslēgti šādi līgumi**:

- 31.01.2021. Līgums Nr.2021/1 ar AS "CATA" (līguma termiņš 31.12.2022.);
- 01.07.2021. Līgums Nr.1 ar SIA "Dautrans" (līguma termiņš 31.12.2022.);
- 24.09.2008. Līgums Nr.2008/14 ar AS "Nordeka" (līguma termiņš 31.12.2021.¹⁵);
- 01.02.2010. Līgums Nr.1-20/2 ar SIA "Norma-A" (līguma termiņš 31.12.2022.¹⁶);
- 24.09.2008. Līgums Nr.2008/12 ar SIA "VTU Valmierā" (līguma termiņš 31.12.2022.¹⁷).

⁹ 04.02.2022. Līguma Nr.ATD/ST-2022/06-Gulbene, Alūksne, Balvi par sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanu ar autobusiem reģionālās nozīmes tīkla daļā "Gulbene, Alūksne, Balvi" 23.1., 23.2., 23.3.punkts

¹⁰ <https://likumi.lv/ta/id/310352-autoostu-noteikumi>

¹¹ <https://likumi.lv/ta/id/36720-autoparvadajumu-likums>

¹² <https://www.atd.lv/lv/autoostas>

¹³ SIA "ALFA DEVELOPMENT", pamatojoties uz 19.06.2007. Sadarbības līgumu Nr.45 ar Balvu rajona padomi, ir veikusi daudzfunkcionāla tirdzniecības un pakalpojuma centra (kompleksa) būvniecības projekta realizāciju Balvos, kura ietvaros ir veikta autoostas telpu izbūve, pielāgojot jaunās ēkas daļu autoostas funkciju pildīšanai, kā arī pasažieru iekāpšanas un izkāpšanas vietu (peronu), manevrēšanas laukuma, brauktuvju un autobusu stāvlaukuma būvniecību.

¹⁴ Vienošanās Nr.8 pie 15.11.2008. Nomas līguma (dokumenta parakstīšanas datums ir pēdējā parakstītāja laika zīmoga datums un laiks)

¹⁵ 28.01.2021. Vienošanās Nr.13 pie 2008.gada 24.septembra noslēgtā Līguma Nr.2008/14

¹⁶ 30.12.2021. Vienošanās Nr.13 pie 2010.gada 1.februāra noslēgtā Līguma Nr.1-20/2

¹⁷ 30.12.2021. Vienošanās Nr.14 pie 2008.gada 24.septembra noslēgtā Līguma Nr.2008/12

1.2. Pakalpojumu saņēmēji un to ieguvumi

Pakalpojumu saņēmēji un to ieguvumi

- BA kopējie ieņēmumi 2022.gada 2.ceturksnī bija 154 979 EUR, kurus sastādīja: a) ieņēmumi no **regulāriem pasažieru sauszemes pārvadājumiem** (t.sk. valsts subsīdijas) 136 390 EUR jeb **88.0 %** no BA kopējiem ieņēmumiem; b) ieņēmumi no **neregulāriem pasažieru sauszemes pārvadājumiem** 1 079 EUR jeb **0.7 %** no BA kopējiem ieņēmumiem; c) ieņēmumi no **autoostas pakalpojumiem** 16 182 EUR jeb **10.4 %** no BA kopējiem ieņēmumiem; d) ieņēmumi no sava un nomāta **nekustamā īpašuma izīrēšanas** (stāvlaukuma pakalpojumi u.tml.) 1 328 EUR jeb **0.9 %** no BA kopējiem ieņēmumiem.
- BA 2022.gada ceturksnī pārvadāja **29 279 pasažierus**, izpildīja **4 306 reisu**, tika nobraukti **163 139 kilometri**, autoostā tika apkalpoti **4 871 reisi**.
- Ieguvēji no BA sniegtajiem sabiedriskā transporta pakalpojumiem ir **iedzīvotāji**, kuriem tiek nodrošināta iespēja nokļūt darbavietā, apmeklēt veselības, izglītības, kultūras, sporta, valsts un pašvaldības institūcijas. Eiropas vērtību kontekstā mobilitāte ir Eiropas **reģionu ilgtspējīgas attīstības** un **iedzīvotāju dzīves kvalitātes** priekšnoteikums.

BA darbības pakalpojumu grupas un ieņēmumi 2017.-2021.gadā apkopoti tabulā zemāk.

Tabula 1. BA ieņēmumi no pamatdarbības 2017.-2021.gadā

ieņēmumi	2017.gads ¹⁸ (EUR)	2018.gads ¹⁹ (EUR)	2019.gads ²⁰ (EUR)	2020.gads ²¹ (EUR)	2021.gads ²² (EUR)
ieņēmumi no regulāriem pasažieru sauszemes pārvadājumiem	96 685	94 388	94 903	69 461	3 439
ieņēmumi no neregulāriem pasažieru sauszemes pārvadājumiem	1 510	12 029	903	191	0
ieņēmumi no sauszemes transporta palīgdarbības	50 971	51 664	51 593	47 602	138 456
KOPĀ	149 166	158 081	147 399	117 254	141 895

Datu avots: BA

Tabulā augstāk uzrādītie ieņēmumi no sauszemes transporta palīgdarbības 2021.gadā saskaņā ar BA sniegto informāciju ietver ieņēmumus no automobiļu apkopju un remontu veikšanas 11 363 EUR, autoostas pakalpojumiem 119 696 EUR, sava un nomāta nekustamā īpašuma izīrēšanas (stāvlaukuma pakalpojumi u.tml.) 7 397 EUR.

Netieši BA ieņēmumus no sniegtajiem pakalpojumiem veido arī valsts subsīdijas atbilstoši 28.07.2015. MK noteikumiem Nr.435 "Kārtība, kādā nosaka un kompensē ar sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanu saistītos zaudējumus un izdevumus un nosaka sabiedriskā transporta pakalpojuma tarifu".

Valsts **izmaksāto subsīdiju** atšifrējums redzams BA pārējo saimnieciskās darbības ieņēmumu tabulā zemāk.

Tabulā zemāk apkopoti BA pārējie saimnieciskās darbības ieņēmumi.

¹⁸ SIA "BALVU AUTOTRANSPORTS" 2017.gada pārskats

¹⁹ SIA "BALVU AUTOTRANSPORTS" 2018.gada pārskats

²⁰ SIA "BALVU AUTOTRANSPORTS" 2019.gada pārskats

²¹ SIA "BALVU AUTOTRANSPORTS" 2020.gada pārskats

²² SIA "BALVU AUTOTRANSPORTS" 2021.gada pārskats

Tabula 2. BA pārējie saimnieciskās darbības ieņēmumi 2017.-2021.gadā

ieņēmumi	2017.gads ²³ (EUR)	2018.gads ²⁴ (EUR)	2019.gads ²⁵ (EUR)	2020.gads ²⁶ (EUR)	2021.gads ²⁷ (EUR)
Zaudējumu kompensācija par pārskata gadu	434 597	439 559	503 693	506 604	80 468
Zaudējumu kompensācija par iepriekšējo gadu	0	0	8 931	1 853	11 506
Citi ieņēmumi	139	410	0	0	1 977
KOPĀ	434 736	439 969	512 624	508 457	93 951

Datu avots: BA

Vērtējot BA sniegto pakalpojumu apjomu un attiecīgos saimnieciskās darbības ieņēmumus, jānorāda, ka 2021.gads BA darbībā **bija neraksturīgs**, jo bija traucēta BA normāla darbība, kas bija saistīta ar ATD nespēju sekmīgi īstenot 2019.gada jūlijā izsludināto atklāto konkursu par sabiedriskā transporta pakalpojumu nodrošināšanu ar autobusiem līdz 2030.gadam 16 maršrutu tīkla daļās (plašāka informācija par šīs iepirkuma procedūras īstenošanas gaitu sniegta šī ziņojuma 2.1.nodaļā). Tādēļ, analizējot BA saimniecisko darbību un sniegto pakalpojumu īpatsvaru BA ieņēmumu struktūrā, tiek izmantoti BA 2022.gada 2.ceturksņa operatīvie finanšu dati, jo 2021.gadā, uz laiku pazaudējot tiesības sniegt regulāros pasažieru pārvadājumus ar autobusiem Balvu novadā, BA lietderīgi izmantoja savus resursus un sniedza savai darbībai radniecīgus pakalpojumus (automobiļu apkope un remonts) ārējiem klientiem, kurus normālas darbības apstākļos nesniedz, jo BA remonta bāzes resurss ir **paredzēts un pietiekošs tikai savu** autobusu uzturēšanai un remontam, lai nodrošinātu BA pamatdarbības pakalpojumu sniegšanu, t.i., pasažieru regulāros pārvadājumus.

Analizējot BA 2022.gada 2.ceturksnī sniegto pakalpojumu un ieņēmumu struktūru, var konstatēt, ka saskaņā ar BA sniegto operatīvo finanšu informāciju BA kopējie ieņēmumi 2022.gada 2.ceturksnī bija 154 979 EUR, kurus sastādīja:

- ieņēmumi no **regulāriem pasažieru sauszemes pārvadājumiem** (t.sk. valsts subsīdijas) 136 390 EUR jeb **88.0 %** no BA kopējiem ieņēmumiem;
- ieņēmumi no **neregulāriem pasažieru sauszemes pārvadājumiem** 1 079 EUR jeb **0.7 %** no BA kopējiem ieņēmumiem;
- ieņēmumi no **autoostas pakalpojumiem** 16 182 EUR jeb **10.4 %** no BA kopējiem ieņēmumiem;
- ieņēmumi no sava un nomāta **nekustamā īpašuma izīrēšanas** (stāvlaukuma pakalpojumi u.tml.) 1 328 EUR jeb **0.9 %** no BA kopējiem ieņēmumiem.

Vērtējot ieņēmumu struktūru, var secināt, ka BA pamatdarbība ir regulārie pasažieru pārvadājumi, un BA sniedz arī ar pamatdarbību cieši saistītus pakalpojumus – autoostas pakalpojumus. Pārējos BA ieņēmumu veidus nevar uzskatīt par nozīmīgiem BA pakalpojumiem, un tie ir saistīti ar BA resursu lietderīgu izmantošanu.

Pakalpojumu saņēmēji

Pakalpojumu tirgus definēšana ir veikta, kas ietver gan pakalpojuma definēšanu, gan ģeogrāfiskās teritorijas noteikšanu.

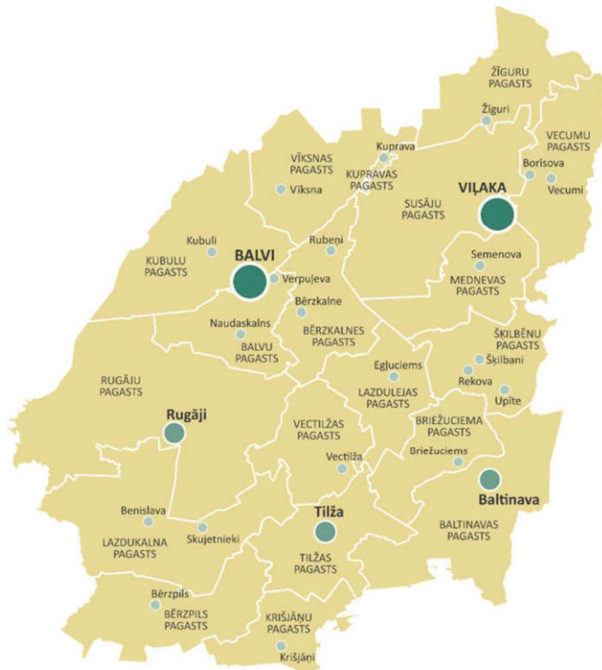
²³ SIA "BALVU AUTOTRANSPORTS" 2017.gada pārskats

²⁴ SIA "BALVU AUTOTRANSPORTS" 2018.gada pārskats

²⁵ SIA "BALVU AUTOTRANSPORTS" 2019.gada pārskats

²⁶ SIA "BALVU AUTOTRANSPORTS" 2020.gada pārskats

²⁷ SIA "BALVU AUTOTRANSPORTS" 2021.gada pārskats

Attēls 3. Balvu novada administratīvā teritorija pēc 2021.gada ATR

Balvu novads izveidots administratīvi teritoriālās reformas rezultātā 2021. gada 1. jūlijā, apvienojot Balvu novadu (Balvu pilsēta, Balvu, Kubulu, Vīksnas, Bērzpils, Bērzkalnes, Lazdulejas, Krišjāņu, Briežuciema, Tilžas un Vectilžas pagasts), Baltinavas novadu (Baltinavas pagasts), Rugāju novadu (Rugāju un Lazdukalna pagasts) un Viļakas novadu (Viļakas pilsēta, Kupravas, Medņevas, Susāju, Šķilbēnu, Vecumu un Žīguru pagasts).

Avots: Balvu novada ilgspējīgas attīstības stratēģija no 2022.gada²⁸

Pasažieru regulārie pārvadājumi

BA sniedz pasažieru regulāro pārvadājumu pakalpojumus ATD noteiktajā reģionālo autobusu maršrutu tīkla daļā “Gulbene, Alūksne, Balvi”, **vietējās nozīmes maršrutos, kas ietver Balvu novada** administratīvo teritoriju, tostarp:

- Tilža-Bērzpils-Krišjāni-Tilža
- Balvi-Egluciems-Tilža
- Balvi-Viļaka-Žīguri
- Balvi-Tilža
- Balvi-Upetnieki-Balvi
- Balvi-Pansionāts-Balvi,
- Balvi-Kuprava-Vīksna-Balvi
- Balvi-Vīksna-Kuprava
- Balvi-Vectilža-Baltinava
- Balvi-Balvu stacija
- Balvi-Gariesili-Balvi
- Balvi-Rekova-Upīte-Vectilža
- Balvi-Paulāni-Dvorupe-Balvi
- Balvi-Obeļeva-Balvi
- Viļaka-Vecumi-Lavošniek,
- Balvi-Bērzpils-Tilža-Balvi
- Balvi-Bērzpils
- Balvi-Rubeņi-Balvi
- Balvi-Bērzpils-Krišjāni-Balvi
- Balvi-Sudarbe-Krišjāni-Balvi
- Balvi-Kuprava-Balvi
- Balvi-Rekova-Viļaka-Balvi
- Balvi-Upetnieki-Rugāji
- Balvi-Viļaka-Rekova
- Viļaka-Žīguri-Katleši
- Balvi-Kuprava-Viļaka
- Balvi-Semenova
- Balvi-Silaciems-Balvi
- Balvi-Tilža-Vectilža

BA sniegto pasažieru regulāro pārvadājumu un autoostas pakalpojumu apjoms 2020.gadā un 2022.gada 2.ceturksnī apkopots tabulā zemāk.

Tabula 3. BA sniegto pasažieru regulāro pārvadājumu un autoostas pakalpojumu apjoms 2020.gadā un 2022.gada 2.ceturksnī

Pakalpojums	2020.gads	2022.gada 2.ceturksnis
Pārvadāto pasažieru skaits	108 203	29 279
Izpildīto reisu skaits	16 080	4 306
Nobraukto kilometru daudzums	597 782	163 139

Datu avots: BA

²⁸ http://balvi.lv/2022_GADS/SEDES/Pielikumi_Iemumiem/24022022/35_paragrafs_pielikums_Balvu_novada_IAS_20220224.pdf

Tabulā augstāk ir iekļauti dati par 2020.gadu, kad BA veica pilnvērtīgu darbību pasažieru regulāro pārvadājumu jomā, un par 2022.gada 2.ceturksni, kad BA atguva tiesības sniegt sabiedriskā transporta pakalpojumus Balvu novadā. BA saimnieciskā darbība un sniegto pakalpojumu apjoms 2021.gadā un 2022.gada 1.ceturksnī **netiek analizēts**, jo tas tika ārēji ietekmēts, ņemot vērā ATD izsludinātā atklātā konkursa par sabiedriskā transporta pakalpojumu nodrošināšanu ar autobusiem līdz 2030.gadam 16 maršruta tīkla daļās sākotnējos rezultātus, kas paredzēja sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanu maršruta tīkla daļā "Gulbene, Alūksne, Balvi" nodot citam pakalpojumu sniedzējam. Konkursa rezultāti tika pārsūdzēti.

Atkārtoti tiesības sniegt sabiedriskā transporta pakalpojumus maršruta tīkla daļā "Gulbene, Alūksne, Balvi" BA ieguva ATD veiktajā iepirkuma procedūrā par pagaidu pārvadātāja izvēli sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanai no 01.04.2022. līdz 31.03.2023. (ar tiesībām pagarināt līgumu uz 6 mēnešiem). Ilgtermiņa līguma (līdz 2033.gadam) slēgšanas tiesību saņēmējs par sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanu maršruta tīkla daļā "Gulbene, Alūksne, Balvi" uz doto brīdi vēl **nav zināms**, jo ATD atkārtoti organizētā atklātā konkursa rezultātus var pārsūdzēt līdz 16.09.2022.

Autoostas pakalpojumi

BA nodrošina Balvu autoostas darbību. Saskaņā ar MK 29.10.2019 noteikumu "Autoostu noteikumi" 9.punktā noteikto, autoostā obligāti sniedzamie pakalpojumi ir:

- iespēja izmantot pasažieru platformas (pasažieru platformas ir no kopējās brauktuves atdalītas autobusu apstāšanās vietas un pasažieriem nepieciešamā teritorija autobusa gaidīšanai, iekāpšanai un izkāpšanai);
- autobusu kustības organizēšana autoostas teritorijā;
- informācijas sniegšana (viegli pieejamā un skaidri saprotamā formā uz platformām un ēkā vai citā vietā) par:
  - autobusu kustības sarakstiem, platformu, no kuras atiet un pie kuras pienāk autobuss, autobusa pienākšanas un atiešanas laiku un tā atbilstību kustības sarakstam;
  - pasažieru un bagāžas pārvadāšanas biļešu cenām;
  - vietu skaitu un komforta līmeni autobusā, pasažieru un bagāžas pārvadāšanas kārtību;
  - autoostas papildus sniegtajiem pakalpojumiem un to cenām;
- braukšanas biļešu tirdzniecība;
- iespēja izmantot tualeti un vietu bērna aprūpei (autoostas tualetei jābūt aprīkotai ar roku mazgātņi un nepieciešamajiem personīgās higiēnas līdzekļiem (vismaz tualetes papīru, ziepēm un ierīci vai līdzekļiem roku nosusināšanai));
- iespēja izmantot ar sēdvietām aprīkotu apsildāmu uzgaidāmo telpu, kas pieejama līdz pēdējā reģionālās nozīmes maršruta reisa atiešanai;
- bagāžas uzglabāšana.

BA 2021.gadā, sniedzot autoostas pakalpojumus, ir apkalpojusi **18 951 reisu**, bet 2022.gada 1.pusgadā **9 778 reisu**. Autoostas pakalpojumi pārvadātājiem, ar kuriem ir noslēgti līgumi par autoostas pakalpojumiem, tika sniegti arī 2021.gadā, neskatoties uz faktu, ka 2021.gadā tika pārtraukta BA nodrošināto sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšana (pasažieru regulārie pārvadājumi).

Pakalpojumu saņēmēji un ieguvēji

Ieguvēji no BA sniegtajiem sabiedriskā transporta pakalpojumiem, tai skaitā autoostas darbības, ir **iedzīvotāji**, kuriem tiek nodrošināta iespēja nokļūt darbavietā, apmeklēt veselības, izglītības, kultūras, sporta, valsts un pašvaldības institūcijas, kā arī iedzīvotāju vispārēja mobilitāte citu vajadzību apmierināšanai. Vienlaikus ieguvēji ir arī pašvaldība, valsts un sabiedrība kopumā, jo Eiropas vērtību kontekstā mobilitāte ir Eiropas **reģionu ilgtspējīgas attīstības** un **iedzīvotāju dzīves kvalitātes** priekšnoteikums.

2. TIRGUS RAKSTUROJUMS

2.1. Tirgus situācijas apraksts un konkurences aspekti sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanā

Tirgus raksturojums un konkurences aspekti sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanā

- Atbilstoši Sabiedriskā transporta pakalpojumu likuma 8.pantam sabiedriskā transporta pakalpojumu **pasūtījums tiek organizēts** saskaņā ar Publisko iepirkumu likumu vai likumu, kas reglamentē koncesiju piešķiršanu. Pasūtītājs piešķir tiesības sniegt sabiedriskā transporta pakalpojumus maršrutu tīklā, maršrutu tīkla daļā, maršrutā vai reisā.
- Saskaņā ar **Sabiedriskā transporta nākotnes koncepciju no 2021.līdz 2030.gadam**²⁹ garantētie valsts pakalpojumi reģionālajā maršrutu tīklā tiek sadalīti **16 maršrutu** tīkla teritoriālajās lotēs.
- ATD **speciālo atļauju (licenci)** pasažieru komercpārvadājumiem ar autobusu ir **saņēmuši** 20 komersanti, no kuriem izpratnē **12 ir privātas kapitālsabiedrības**, bet **8 ir publiskas personas kapitālsabiedrības** vai **publiski privātas kapitālsabiedrības**.
- Kaut arī pasažieru regulāro pārvadājumu pakalpojumu tirgū Latvijā darbojas daudz komersantu, katrā reģionā tirgus situācija var būt **atšķirīga**.
- Situācija, ka pretendents iepirkuma procedūrā iesniedz piedāvājumu, tas tiek atzīts par vizizdevīgāko un ar pretendentu tiek noslēgts līgums, bet pretendents nespēj līgumu kvalitatīvi izpildīt, var norādīt uz **tirgus nepilnībām** definētajā tirgū.
- BA darbība pasažieru regulāro pārvadājumu jomā **negatīvi neietekmē privāto komersantu darbību nozarē**, jo BA sniedz pasažieru pārvadājumus ierobežotā tirgū – Balvu novada teritorijā un maršrutos no/uz Balvu novadu.
- **BA sadarbojas ar citiem nozares komersantiem**, tai skaitā privātajiem komersantiem, sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanā. BA personu apvienībā ar SIA “TUKUMA AUTO” iesniedza piedāvājumu ATD atklātā konkursa ar ID Nr.AD 2021/9 lotē nr.1 “Gulbene, Alūksne, Balvi”, **pildot reģionālā partnera funkcijas** attiecībā uz sabiedriskā transporta pakalpojumiem Balvu novada teritorijā.
- BA darbība **neierobežo privātā sektora inovācijas**. Inovatīvi risinājumi sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanā ir viena no konkurences priekšrocībām, piedāvājot savus pakalpojumus, piemēram, BA ir pieslēgusies un lieto ATD uzturēto Vienoto sabiedriskā transporta biļešu tirdzniecības, rezervēšanas un uzskaites sistēmu (VBTS).
- Autopārvadājumu likuma 33.panta trešā daļa nosaka, ka autoostu izvietošanu un skaitu nosaka attiecīgā pašvaldība. Tas nozīmē, ka **autoostu pakalpojumu tirgū ir dabiskais monopols**, jo tiesības sniegt autoostas pakalpojumus konkrētajā reģionā ir ierobežotas.

Tirgus situācijas raksturojums

Pasažieru regulāro pārvadājumu pakalpojumu Latvijā regulē Autopārvadājumu likums. Sabiedriskā transporta pakalpojumus Latvijas teritorijā nosaka Sabiedriskā transporta pakalpojumu likums.

²⁹ https://www.atd.lv/sites/default/files/ATD-SM-SabiedriskaisTransports-2030_05.2019.pdf#overlay-context=lv/jaunumi/sabiedrisk%25C4%2581-transporta-koncepcija-paredz-stiprin%25C4%2581t-dzelzce%25C4%25BCa-lomu-pasa%25C5%25BEieru-p%25C4%2581rvad%25C4%2581jumos

Saskaņā ar Sabiedriskā transporta pakalpojumu likuma 5.panta pirmo daļu³⁰ par sabiedriskā transporta pakalpojumu organizēšanu reģionālās nozīmes maršrutos lemj, kā arī pārrauga lēmumu izpildi **Sabiedriskā transporta padome**. Sabiedriskā transporta padome arī definē nepieciešamo sabiedriskā transporta pakalpojumu apjomu reģionālās nozīmes maršrutos. Sabiedriskā transporta padomes darbu nodrošina **Autotransporta direkcija**, kas pilda padomes sekretariāta un **izpildinstitūcijas funkcijas**.³¹

Atbilstoši Sabiedriskā transporta pakalpojumu likuma 8.pantam sabiedriskā transporta pakalpojumu pasūtījums tiek organizēts saskaņā ar Publisko iepirkumu likumu vai likumu, kas reglamentē koncesiju piešķiršanu, ciktāl šis likums nenosaka citādi. Pasūtītājs piešķir tiesības sniegt sabiedriskā transporta pakalpojumus maršrutu tīklā, maršrutu tīkla daļā, maršrutā vai reisā.

Viens pārvadātājs reģionālo vietējās nozīmes un reģionālo starppilsētu nozīmes maršrutu tīklā kopā drīkst apkalpot ne vairāk kā 40 procentus no šā tīkla, izņemot gadījumus, kad tiek veikti pārvadājumi pa sliežu ceļiem. Ja pārvadātājs ir noslēdzis sabiedriskā transporta pakalpojumu pasūtījuma līgumu saskaņā ar tiesību piešķiršanas procedūru, ne mazāk kā 50 procentos no maršrutu skaita sabiedriskā transporta pakalpojumus sniedz līguma slēdzējs.³²

ATD **speciālo atļauju (licenci)** pasažieru komercpārvadājumiem ar autobusu ir **saņēmuši** šādi komersanti:

- SIA "BALVU AUTOTRANSPORTS",
- AS "CATA",
- SIA "Ceļavējš",
- SIA "DAUTRANS",
- SIA "DOBELES AUTOBUSU PARKS",
- SIA "DUNDAGAS ABC",
- SIA "Daugavpils autobusu parks",
- SIA "GALSS BUSS",
- SIA "GULBENES AUTOBUSS",
- SIA "Jēkabpils autobusu parks",
- SIA "Latvijas Sabiedriskais Autobuss",
- AS "LIEPĀJAS AUTOBUSU PARKS",
- SIA "LUDZAS AUTOTRANSPORTA UZŅĒMUMS",
- AS "Nordeka",
- SIA "NORMA-A",
- AS "RĒZEKNES AUTOBUSU PARKS",
- AS "TALSU AUTOTRANSPORTS",
- SIA "TUKUMA AUTO",
- SIA "VTU VALMIERA",
- PSIA "Ventspils reiss".

³⁰ Sabiedriskā transporta pakalpojumu likuma 5.pants. Sabiedriskā transporta padomes, Autotransporta direkcijas, plānošanas reģionu un valstspilsētu pašvaldību kompetence sabiedriskā transporta nozarē

(1) Sabiedriskā transporta padomes kompetence ir:

1) veidot vienotu reģionālās nozīmes maršrutu tīklu;

2) pārzināt maršrutu tīkla reģionālās nozīmes maršrutos;

3) lemt par sabiedriskā transporta pakalpojumu organizēšanu reģionālās nozīmes maršrutos, kā arī pārraudzīt lēmumu izpildi;

4) apstiprināt sabiedriskā transporta pakalpojumu tarifus un to izmaiņas reģionālās nozīmes dotētajos maršrutos;

5) definēt nepieciešamo sabiedriskā transporta pakalpojumu apjomu reģionālās nozīmes maršrutos, pamatojoties uz šā likuma 6.pantā noteiktajiem principiem;

6) pārraudzīt sabiedriskajam transportam no valsts budžeta iedalīto finanšu līdzekļu administrēšanu, sadali un piešķiršanu;

7) sagatavot un iesniegt Satiksmes ministrijai priekšlikumus par valsts budžeta pieprasījumu sabiedriskā transporta pakalpojumu organizēšanai, par piešķirtā valsts budžeta sadalījumu starp pārvadājumu veidiem un izstrādāt valsts budžeta sadales principus attiecībā uz noslēgtajiem sabiedriskā transporta pakalpojumu līgumiem;

8) sniegt priekšlikumus valstspilsētu pašvaldībām par sabiedriskā transporta pakalpojumu organizēšanu maršrutu tīkla pilsētas nozīmes maršrutos;

9) lemt par sabiedriskā transporta pakalpojumu pasūtītājam iesniegtajiem priekšlikumiem par slēgto reģionālās nozīmes maršrutu atjaunošanu;

10) atbilstoši savai kompetencei veikt satiksmes ministra noteiktus uzdevumus.

³¹ Sabiedriskā transporta pakalpojumu likuma 4¹.panta sestā daļa

³² Sabiedriskā transporta pakalpojumu likuma 8.panta piektā daļa

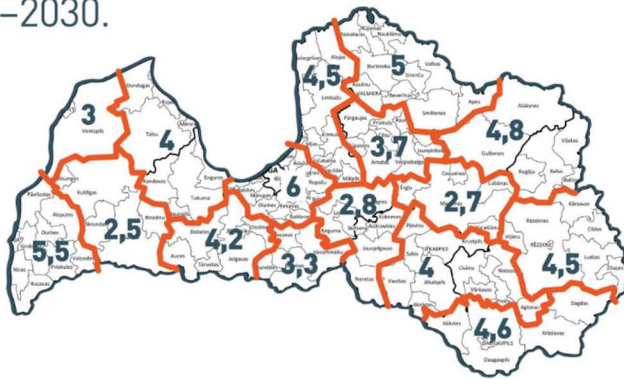
No augstāk uzskaitītajiem komersantiem, kas saņēmuši ATD speciālo atļauju (licenci) pasažieru komercpārvaldījumiem ar autobusu, Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likuma izpratnē **12 ir privātas kapitālsabiedrības**, bet **8 ir publiskas personas kapitālsabiedrības** vai **publiski privātas kapitālsabiedrības**, jo visas kapitāla daļas pieder vienai publiskai personai vai vairākām publiskām personām.

ATD ir izstrādājusi **Sabiedriskā transporta nākotnes koncepciju no 2021.līdz 2030.gadam.**³³ Saskaņā ar šo koncepciju garantētie valsts pakalpojumi reģionālajā maršrutu tīklā tiek sadalīti **16 maršrutu** tīkla teritoriālajās lotēs.

Attēlā zemāk ir redzams maršrutu tīkla teritoriālais sadalījums lotēs 2021.-2030.gadā.

Maršrutu tīkla teritoriālais sadalījums lotēs 2021.-2030.

Attēls 4. ATD apstiprinātais maršrutu tīkla teritoriālais sadalījums lotēs 2021.-2030.

Datu avots: ATD

Saskaņā ar ATD publicēto informāciju,³⁴ līgumu slēgšanas process par tiesībām sniegt sabiedriskā transporta pakalpojumu nodrošināšanu ar autobusiem līdz 2030.gadam turpinājās šādi:

- 2019.gada jūlijā **ATD izsludināja atklātu konkursu** par sabiedriskā transporta pakalpojumu nodrošināšanu ar autobusiem līdz 2030.gadam 16 maršrutu tīkla daļās;
- 21.01.2020. notika piedāvājumu atvēršanas sanāksme, kurā ATD iepirkuma komisija atvēra 40 pretendentu iesniegtos piedāvājumus. 18.05.2020. ATD iepirkumu komisija pieņēma lēmumu par rezultātu visās 16 maršrutu tīkla daļās, **12 maršrutu tīkla daļās pasludinot uzvarētāju**;
- 2020.gada jūnijā Iepirkumu uzraudzības birojā jau bija **iesniegtas pārsūdzības** par 11 no 16 maršrutu tīkla daļām, tai skaitā par tām, kurās konkurss izbeigts bez rezultāta. Iepirkumu uzraudzības birojs pagarināja pārsūdzību vērtēšanu līdz 2020.gada septembra beigām;
- ievērojot Publisko iepirkumu likuma 60. panta 6. daļas regulējumu, ATD **noslēdza** sabiedriskā transporta pakalpojumu **pasūtījuma līgumu piecās** maršrutu tīkla daļās – “Bauska”, “Daugavpils, Krāslava”, “Kuldīga, Saldus”, “Liepāja”, “Pierīga”, kurās nebija pārsūdzību. Pakalpojumu uzsākšanas plānotais datums ir 01.08.2021.;
- 14.08.2020., lai tiktu nodrošināta sabiedriskā transporta **pakalpojumu nepārtrauktība** laika periodā, kad esošajiem līgumiem būs beidzies termiņš, bet jaunie nebūs stājušies spēkā, ATD izsludināja konkursu par sabiedriskā transporta pakalpojumu nodrošināšanu ar autobusiem līdz 2021. gada decembrim.

Aktuālākā ATD publicētā informācija³⁵ liecina, ka:

³³ https://www.atd.lv/sites/default/files/ATD-SM-SabiedriskaisTransports-2030_05.2019.pdf#overlay-context=lv/jaunumi/sabiedrisk%C4%25C4%2581-transporta-koncepcija-paredz-stiprin%C4%2581t-dzelzce%C4%25BCa-lomu-pasa%C4%25C5%25BEieru-p%C4%2581rvad%C4%2581jumos

³⁴ <https://www.atd.lv/lv/jaunumi/izpildot-iepirkumu-uzraudz%C4%ABbas-biroja-l%C4%93mum%C4%81-nor%C4%81d%C4%ABto-autotransporta-direkcija-p%C4%81rv%C4%93rt%C4%93jusi>

³⁵ <https://www.atd.lv/lv/jaunumi/nosl%C4%93dzies-konkurss-par-sabiedrisk%C4%81-transporta-pakalpojumu-nodro%C5%A1in%C4%81C5%A1anu-septi%C5%86%C4%81s-re%C4%A3ion%C4%81lo>

- ATD ir **noslēgusi konkursu** par sabiedriskā transporta pakalpojumu nodrošināšanu līdz 2033. gadam septiņās reģionālo autobusu maršrutu tīkla daļās Latvijā. Par konkursa uzvarētājiem atzīti SIA "Latvijas Sabiedriskais Autobuss" – maršruta tīkla daļā "Gulbene, Alūksne, Balvi", AS "Talsu Autotransports" – maršruta tīkla daļā "Jelgava, Dobeļe", SIA "Norma – A" – maršruta tīkla daļā "Madona", personu apvienība AS "Rēzeknes autobusu parks" un SIA "RO Reiss" – maršruta tīkla daļā "Rēzekne, Ludza", SIA "Tukuma Auto" maršruta tīkla daļā "Talsi, Tukums", SIA "VTU Valmiera" – maršruta tīkla daļā "Valmiera, Valka, Smiltene" un SIA "Latvijas Sabiedriskais Autobuss" – maršruta tīkla daļā "Ventspils". Pretendenti **apstrīdēt** ATD iepirkumu komisijas lēmumu **varēs līdz 16.09.2022.**
- Konkursā uz septiņām tīkla daļām kopumā **tika saņemti 55 piedāvājumi**, kurus iesniedza 14 pretendenti (viens pārvadātājs vai pārvadātāju apvienība). Vislielākā konkurence bija par iespēju sniegt sabiedriskā transporta pakalpojumus maršrutu tīkla daļā "Madona" un "Ventspils" – uz katru no šīm daļām piedāvājumus bija iesnieguši 9 pretendenti. Tāpat tika saņemti **8 piedāvājumi par iespēju apkalpot maršruta tīkla daļu "Gulbene, Alūksne, Balvi"**, "Talsi, Tukums" un "Valmiera, Valka, Smiltene". Maršruta tīkla daļā "Rēzekne, Ludza" tika iesniegti 7 piedāvājumi, bet "Jelgava, Dobeļe" – 6. Līgums ar konkursa uzvarētājiem tiks slēgts uz 10 gadiem – līdz 2033.gada beigām.
- Šīs bija **pēdējās septiņas tīkla daļas**, kurās tika izsludināts konkurss. Iepriekš izsludinātajās piecās maršrutu tīkla daļās – "Liepāja", "Kuldīga, Saldus", "Pierīga", "Bauska" un "Daugavpils, Krāslava" – ir noslēgts līgums ar konkursa uzvarētāju, kas stājās spēkā 01.08.2021. Savukārt četrās maršrutu tīkla daļās – "Cēsis", "Jēkabpils, Preiļi, Līvāni", "Limbaži, Sigulda" un "Ogre, Aizkraukle" – Iepirkumu komisija ir noteikusi uzvarētājus, no kuriem tīkla daļās "Ogre, Aizkraukle" un "Jēkabpils, Preiļi, Līvāni" līgumi stājās spēkā 01.07.2022., bet tīkla daļās "Cēsis" un "Limbaži, Sigulda" noteikts sagatavošanās posma pagarinājums līdz 30.06.2023.

Augstāk apkopotais ATD sniegtās informācijas un notikumu apskats **raksturo tirgus situāciju** sabiedriskā transporta pakalpojumu ar autobusiem sniegšanā Latvijā. ATD sākotnējā iepirkuma procedūra (atklātais konkurss) tika uzsākta 2019.gadā un vēl tagad – 2022.gada beigās nav pabeigta. Ņemot vērā, ka arī pēdējais ATD iepirkuma komisijas lēmums, kas attiecas uz 7 maršrutu tīkla daļām un par kuru uzvarētājiem lēmums tika pieņemts 05.09.2022., visticamāk **tiks pārsūdzēts**, par ko jau liecina atsevišķu pretendentu publiski paziņojumi,³⁶ tirgus situācijas nostabilizēšanās laiks ir grūti prognozējams. Arī personu apvienībai SIA "TUKUMA AUTO" un SIA "BALVU AUTOTRANSPORTS" plāno pārsūdzēt IUB ATD iepirkumu komisijas lēmumu par atklāta konkursa ar ID Nr.AD 2021/9 rezultātiem (lotē nr.1 "Gulbene, Alūksne, Balvi").

Vienlaikus, vērtējot tirgus situāciju sabiedriskā transporta pakalpojumu ar autobusiem nozarē, jāņem vērā arī fakts, ka, neskatoties uz ATD sekmīgi pabeigtajiem iepirkumiem un noslēgtajiem pakalpojumu līgumiem, atsevišķās lotēs izvēlētais pakalpojumu sniedzējs **ilgstoši nespēj nodrošināt kvalitatīvu pakalpojumu izpildi**, kā rezultātā ir būtiski traucēta pakalpojuma saņemšanas nepārtrauktība, tiek negatīvi ietekmēta iedzīvotāju mobilitāte un netiek nodrošinātas iedzīvotājiem iespējas apmeklēt izglītības iestādes, ārstniecības iestādes, darbavietas, valsts un pašvaldību institūcijas to normālajā (vispārpieņemtajā) darba laikā. Piemēram, AS "Liepājas autobusu parks", uzsākot pildīt 2021.gada 9.aprīļa Līgumu Nr. ATD/ST-2021/03-Ogre, Aizkraukle par sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanu ar autobusiem reģionālās nozīmes maršrutu tīkla daļā "Ogre, Aizkraukle", jau 1.jūlijā neizpildīja vairāk kā 70 reisu. Turpinot nenodrošinot pilnīgu līguma izpildi, no 1.jūlija līdz 5.augustam netika nodrošināti 363 reisi,³⁷ kas (pēc datiem par tādu pašu periodu 2021.gadā) ietekmējusi aptuveni 16 500 pasažierus. Savukārt AS "Nordeka", neraugoties uz noslēgto 2021.gada 29.aprīļa līgumu Nr. ATD/ST-2021/04 - Limbaži, Sigulda par sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanu ar autobusiem reģionālās nozīmes maršrutu tīkla daļā "Limbaži, Sigulda" un 2021.gada 9.aprīļa līgumu Nr. ATD/ST-2021/01-Cēsis par sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanu ar autobusiem reģionālās nozīmes maršrutu tīkla daļā "Cēsis", tā arī nespēja

³⁶ https://www.delfi.lv/business/biznesa_vidē/ventspils-reiss-lems-par-sabiedriskā-transporta-pakalpojumu-konkursa-rezultātu-apstrīdesanu.d?id=54713774

³⁷ <https://www.atd.lv/jaunumi/autotransporta-direkcija-br%C4%ABdina-%E2%80%9Ccliep%C4%81jas-autobusu-parka%E2%80%9D-vad%C4%ABbu-par-iesp%C4%93jumu-pirmstermi%C5%86a>

uzsākt pakalpojuma sniegšanu ar š.g.1.jūliju,³⁸ un līgumu darbības uzsākšanas termiņš ir pagarināts līdz 30.06.2023.

Attiecībā uz autoostas pakalpojumiem Autopārvadājumu likuma 33.panta trešā daļa nosaka, ka autoostu izvietojumu un skaitu nosaka attiecīgā pašvaldība, bet autoostu ierīko un uztur tās īpašnieks vai valdītājs. Tas nozīmē, ka **autoostu pakalpojumu tirgū ir dabiskais monopols**, jo tiesības sniegt autoostas pakalpojumus konkrētajā reģionā ir ierobežotas. Kaut arī nav ierobežojumu jebkuram komersantam iesaistīties autoostas pakalpojumu sniegšanā (saņemot attiecīgas atļaujas no atbildīgajām institūcijām), visticamāk, privāto komersantu, kuri nedarbojas sabiedriskā transporta pakalpojumu jomā, interese nodrošināt autoostas darbību Balvos varētu būt minimāla. Tāpēc var uzskatīt, ka autoostas pakalpojumi Balvos ir sabiedriskā transporta pakalpojumu daļa tam pakalpojumu sniedzējam, kurš veic pasažieru regulāros pārvadājumus Balvu novadā. Pašreiz BA nodrošina Balvu autoostas darbību un sniedz autoostas pakalpojumus gan savām vajadzībām, gan citiem sabiedriskā transporta pakalpojumu sniedzējiem, kuri iebrauc Balvu autoostā.

Tirgus nepilnības

Situācija, ka pretendents iepirkuma procedūrā iesniedz piedāvājumu, tas tiek atzīts par visizdevīgāko un ar pretendentu tiek noslēgts līgums, bet pretendents nespēj līgumu kvalitatīvi izpildīt, var norādīt uz **tirgus nepilnībām** definētajā tirgū. Sabiedriskā transporta pakalpojuma nodrošināšana ir resursietilpīga, un tā prasa apjomīgus ieguldījumus gan ražošanas līdzekļos (autobusi, infrastruktūra to uzturēšanai), gan cilvēkresursus (kvalificēti autobusa vadītāji). Tirgus nepilnības konkrētajā tirgū (reģionā) ir saistītas ar komersanta nespēju vai nevēlēšanos veikt nepieciešamās investīcijas infrastruktūras un resursu attīstībā šajā tirgū (reģionā).

Tādēļ sabiedriskā transporta pakalpojumu reģionālajos maršrutos ir novērojama situācija, ka vairums pakalpojumu sniedzēju apkalpo sava reģiona teritorijas/maršrutus, vai sadarbojas ar attiecīgā reģiona reģionālo partneri, ja pakalpojums tiek sniegts citā reģionā. Tas norāda uz vietējās **infrastruktūras un resursu nozīmīgumu** efektīva un ekonomiski pamatota pakalpojuma nodrošināšanā. Kaut arī pasažieru regulāro pārvadājumu pakalpojumu tirgū Latvijā darbojas daudz komersantu, katrā reģionā tirgus situācija var būt **atšķirīga**.

Vērtējot konkrēti Balvu novadu un ņemot vērā faktu, ka ATD atklātā konkursa ar ID Nr.AD 2021/9 lotē nr.1 "Gulbene, Alūksne, Balvi" tika iesniegti 8 piedāvājumi, tostarp personu apvienības SIA "TUKUMA AUTO" un SIA "BALVU AUTOTRANSPORTS"; AS "TALSU AUTOTRANSPORTS"; personu apvienības SIA "VTU Valmiera" un SIA "Gulbenes autobuss"; AS "Nordeka"; AS "CATA"; AS "GoBus"; SIA "Latvijas Sabiedriskais Autobuss"; SIA "NORMA-A", pirmšķietami var secināt, ka **tirgus nepilnības nepastāv**, jo ir saņemti pakalpojumu piedāvājumi, tostarp arī no privātajiem komersantiem. Tomēr **pretendentu spēju** sniegt pakalpojumus un izpildīt līguma nosacījumus varēs novērtēt pēc atklātā konkursa ID Nr.AD 2021/9 lotē nr.1 "Gulbene, Alūksne, Balvi" uzvarētāja paziņošanas, līguma noslēgšanas un sabiedriskā transporta pakalpojumu uzsākšanas.

Ietekme uz konkurenci

BA darbība pasažieru regulāro pārvadājumu jomā **negatīvi neietekmē privāto komersantu darbību nozarē**, jo BA sniedz pasažieru pārvadājumus ierobežotā tirgū – Balvu novada teritorijā un maršrutos no/uz Balvu novadu.

BA iesaiste komercdarbībā neabsorbē kapitālu un cilvēkresursus no citiem tirgiem, jo bieži pašvaldības kapitālsabiedrībā atalgojuma līmenis nesasniedz privātā sektora atalgojuma līmeni, tādēļ **tieša ietekme uz cilvēkresursu pārņemšanu nav novērojama**. Vienlaikus gan jāatzīmē, ka darbs pašvaldības kapitālsabiedrībā nodrošina cilvēkiem stabilitātes un drošības sajūtu, kas saistīts ar atalgojuma savlaicīgu izmaksu, nodokļu nomaksu, sociālajām garantijām.

³⁸ <https://nra.lv/latvija/regionos/385787-situacija-ir-kritiska-vpr-prasa-saukt-pie-atbildibas-autotransporta-direkcijas-vadibu-un-izteikt-neuzticibu-ari-nozares-ministram.htm>

BA darbība **neierobežo privātā sektora inovācijas**. Inovatīvi risinājumi sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanā ir viena no konkurences priekšrocībām, piedāvājot savus pakalpojumus, piemēram, BA ir pieslēgusies un lieto ATD uzturēto Vienoto sabiedriskā transporta biļešu tirdzniecības, rezervēšanas un uzskaites sistēmu (VBTS).

Attiecībā uz BA darbības ietekmi uz pasažieru pārvadājumu nozari un tajā strādājošajiem privātajiem komersantiem, jānorāda, ka BA darbība tiek veikta tikai Balvu novadā, kā arī **BA sadarbojas ar citiem nozares komersantiem**, tai skaitā privātajiem komersantiem, sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanā. Piemēram, BA personu apvienībā ar SIA "TUKUMA AUTO" iesniedza piedāvājumu ATD atklātā konkursa ar ID Nr.AD 2021/9 lotē nr.1 "Gulbene, Alūksne, Balvi", **pildot reģionālā partnera funkcijas** attiecībā uz sabiedriskā transporta pakalpojumiem Balvu novada teritorijā.

Kā **alternatīvu sadarbības instrumentu**, kas ietver iespējamo tirgus barjeru likvidēšanu attiecībā uz pakalpojumu sniegšanai nepieciešamo infrastruktūru un resursiem, var minēt pakalpojuma sniegšanai nepieciešamās infrastruktūras nodošanu privātajam komersantam atbilstoši Publiskās un privātās partnerības likumam.³⁹ Publiskās un privātās partnerības mērķis ir *veicināt publiskā un privātā sektora sadarbību, efektīvi izmantojot publiskā partnera un privātā partnera resursus sabiedrības vajadzību apmierināšanai, nodrošināt koncesijas procedūras atklātumu, privāto partneru brīvu konkurenci, kā arī vienlīdzīgu un taisnīgu attieksmi pret tiem.*⁴⁰ Tomēr šādā gadījumā ir nepieciešams atsevišķs visu ieguvumu izvērtējums un pamatojums.

Konkurences neitralitāte

Konkurences neitralitāte izpaužas kā četru principu ievērošana:

- 1) saimnieciskās darbības un publisko funkciju nodalīšana;
- 2) cenu noteikšana, balstoties uz izmaksām;
- 3) vienlīdzīga regulējuma nodrošināšana;
- 4) konkurenci veicinoša publisko iepirkumu organizēšana.

Vērtējot BA darbību, var konstatēt, ka kapitālsabiedrības komercdarbība **ir nodalīta**. BA sniegto sabiedriskā transporta pakalpojumu grāmatvedības uzskaitē ir nodalīta no pārējās saimnieciskās darbības uzskaites un veikta, lai atbilstu 28.07.2015. MK noteikumi Nr.435 "Kārtība, kādā nosaka un kompensē ar sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanu saistītos zaudējumus un izdevumus un nosaka sabiedriskā transporta pakalpojuma tarifu"⁴¹ prasībām.

BA darbības finanšu analīze iekļauta izvērtējuma 3.nodaļā. Veiktās analīzes rezultātā var secināt, ka **BA pakalpojumu cena ir noteikta, balstoties uz izmaksām**, jo kopumā BA saimnieciskā darbība ir bijusi ar pozitīvu rezultātu, izņemot 2021.gadu, kura lielākajā daļā netika sniegti BA pamatdarbības – regulārie pasažieru pārvadājumi. Pārtraukums BA pamatdarbībā bija saistīts ar jau iepriekš aprakstīto ATD organizēto iepirkumu procedūru norisi.

BA neizmanto publiskās personas resursus pasažieru regulāro pārvadājumu pakalpojumu sniegšanā bez atlīdzības, kā arī publiskā persona neizmanto BA sniegtos pakalpojumus bez atlīdzības.

BA sniegto pakalpojumu tirgū kopumā ir nodrošināts vienlīdzīgs regulējums. Priekšrocības kādam konkrētam tirgus dalībniekam netiek nodrošinātas, jo sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanas tiesības tiek piešķirtas iepirkuma procedūras rezultātā.

Attiecībā uz konkurenci veicinošiem iepirkumiem kopumā šādus iepirkumus dažādās jomās īsteno gan Balvu novada pašvaldība, gan BA veic iepirkumus savām vajadzībām atbilstoši publisko iepirkumu normatīvajam regulējumam.

³⁹ <https://likumi.lv/ta/id/194597-publiskas-un-privatas-partneribas-likums>

⁴⁰ Publiskās un privātās partnerības likuma 2.panta 1.daļa

⁴¹ <https://likumi.lv/ta/id/275812-kartiba-kada-nosaka-un-kompense-ar-sabiedrisku-transporta-pakalpojumu-sniegsanu-saistitos-zaudejumus-un-izdevumus-un-nosaka-sab...>

Nevalstisko organizāciju viedoklis

Biedrība “**Latvijas Pasažieru pārvadātāju asociācija**” 30.08.2022. vēstulē Nr.74 sniedza viedokli par Balvu novada pašvaldības līdzdalības saglabāšanu BA, tostarp norādot, ka:

- BA ar tās rīcībā esošo tehnisko nodrošinājumu darbojas stratēģiski svarīgā nozarē – sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanā. BA savā darbībā būtībā pilda **valsts sociālo funkciju**, t. i., nodrošina iedzīvotāju tiesības uz brīvu, drošu pārvietošanos un iedzīvotāju vajadzību un pieprasījuma pēc sabiedriskā transporta pakalpojumiem apmierināšanu.
- Pašvaldībai savā darbībā iedzīvotājiem ir **jāgarantē nepārtraukta iespēja** skolēniem nokļūt izglītības iestādēs, būt drošībā ārkārtas apstākļu iestāšanās gadījumā, un pašvaldībai ne mazāk svarīga ir iedzīvotājiem garantēta iespēja nokļūt uz darbavietām, ārstniecības iestādēm un valsts un pašvaldību institūcijām u. c. Eiropas vērtību kontekstā mobilitāte ir Eiropas reģionu ilgtspējīgas attīstības un iedzīvotāju dzīves kvalitātes priekšnoteikums.
- Publisko personu kapitālsabiedrības darbojas kā neatkarīgas komercsabiedrības atbilstoši Komerclikumam, un vienīgi tas, ka īpašumu forma šajās kapitālsabiedrībās nav privāts kapitāls, bet gan publisks kapitāls, **nevar būt par pamatu**, lai uzskatītu, ka šīm komercsabiedrībām ir kādas būtiskas tirgus priekšrocības, ja tas netiek pamatots ar konkrētiem faktiem.
- LPPA, vērtējot visu nozari kopumā, neredz būtiskus faktus un pamatojumus tam, lai pašvaldības atteiktos no savām vēsturiski izveidotajām kapitālsabiedrībām, kas šobrīd sniedz sabiedriskā transporta pakalpojumus, bet gan saskata nākotnē **iedzīvotāju interešu apdraudējumu**, tai skaitā konkurences problēmas, ja šādas kapitālsabiedrības tirgū vairs nestrādās. Šādi reāli draudi jau ir īstenojušies arī praksē, kad atsevišķi pasažieru pārvadātāju uzņēmumi ar privāto kapitālu nespēj pildīt uzņemtās līgumsaistības ar valsti par sabiedriskā transporta pakalpojuma nepārtrauktu sniegšanu.
- Ņemot vērā iepriekš minēto, LPPA uzskata, ka Balvu novada pašvaldības **līdzdalība ir saglabājama** SIA „Balvu autotransports”.
- Papildus tiek norādīts, ka pamatdarbības veids automobiļu apkope un remonts un papildus sniegtie pakalpojumi, sauszemes transporta palīgdarbības (NACE 52.21) un sava vai nomāta nekustamā īpašuma izīrēšana un pārvaldīšana (NACE 68.20) ir saistīta ar pamatdarbības īstenošanu un **resursu optimālu un racionālu** izlietojumu un apsaimniekošanu.

Biedrība “**Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera**” 16.09.2022. vēstulē Nr.2022/779 sniedza viedokli par Balvu novada pašvaldības līdzdalības saglabāšanu BA, tostarp norādot, ka:

- ka detalizētāks viedoklis par BA diskusijās ar LTRK biedriem **netika izveidots**, tāpēc aicina Pašvaldību, lemjot par līdzdalības saglabāšanu šajās kapitālsabiedrībās, ņemt vērā vispārīgos LTRK priekšnoteikumus. Tāpat LTRK aicina pārskatīt šo kapitālsabiedrību sniegtos pakalpojumus un pēc iespējas vairāk kapitālsabiedrību darbības nodrošināšanā iesaistīt privāto sektoru.

Vispārīgu viedokli par pašvaldības līdzdalību kapitālsabiedrībās sniedza biedrība “**Latvijas Pašvaldību savienība**” 06.04.2022. vēstulē Nr.202204/SAN4773/NOS68, tostarp norādot, ka:

- tā kā pašvaldību kapitālsabiedrības ir izveidotas, ievērojot Valsts pārvaldes iekārtas likuma 88.pantā noteiktos mērķus, kā arī lai realizētu pašvaldības autonomās funkcijas, pilnīgu pašvaldības līdzdalības saglabāšanu vai nesaglabāšanu var veikt tikai un vienīgi pati pašvaldība, **vadoties no tās teritorijā dzīvojošo iedzīvotāju vajadzībām un tirgus situācijas;**
- ņemot vērā minēto un LPS darbības mērķus, diemžēl nevaram sniegt lūgto izvērtējumu, jo LPS rīcībā nav nepieciešamās informācijas. Jebkurā gadījumā LPS ieskatā pašvaldībām ir ne tikai tiesības, bet arī pienākums rūpēties par to, lai konkrētās teritorijas ikvienam iedzīvotājam būtu pieejami nepieciešamie pakalpojumi. **Pakalpojumu nodrošināšanas veida un formas izvēle** ir katras vienas pašvaldības domes kompetence.

3. KAPITĀLSABIEDRĪBAS DARBĪBAS FINANSĒJUMS

Kapitālsabiedrības darbības finansējums

- BA ieņēmumi laikā no 2017.līdz 2020.gadam **ir bijuši stabili** ar nelielām izmaiņām, kas atkarīgas no sniegto pakalpojumu apjoma (izpildīto reisu skaita, pārvadāto pasažieru skaita u.c.).
- BA saimnieciskās **darbības rezultāti** no 2017. līdz 2020.gadam **kopumā ir bijuši pozitīvi**, atsevišķu periodu (2018.gads) zaudējumus kompensējot ar nākamo periodu peļņu. Attiecībā uz 2021.gada rezultātiem var konstatēt, ka uzņēmums ir cietis būtiskus zaudējumus, lai saglabātu uzņēmuma darbību.
- Augstā ilgtermiņa ieguldījumu nolietojuma vērtība var norādīt uz **nepietiekami atjaunotiem ilgtermiņa aktīviem** BA sniegto pakalpojumu nodrošināšanai.
- No 2020.gada BA **nav ilgtermiņa saistības**.
- BA likviditātes koeficienta vērtība ir ļoti augsta, kas norāda, ka uzņēmumam **nav problēmu** nokārtot **īstermiņa saistību maksājumus**.
- BA **nav īstenoti** projekti, saņemot **ES struktūrfondu līdzfinansējumu**.
- Laika periodā no 2017. līdz 2021.gadam BA **pamatkapitāla palielināšana nav veikta**.
- BA nesaņem no pašvaldības vai valsts budžeta **dotācijas⁴² zaudējumu segšanai**.
- BA ilgtermiņa **investīciju plāns** uz doto brīdi **nav izstrādāts**.

BA darbības finanšu analīze

BA darbības finanšu rezultāti no 2017. līdz 2021.gadam apkopoti tabulā zemāk.

Tabula 4. BA darbības rezultāti 2017.-2021.gadā

Ieņēmumi	2017.gads ⁴³ (EUR)	2018.gads ⁴⁴ (EUR)	2019.gads ⁴⁵ (EUR)	2020.gads ⁴⁶ (EUR)	2021.gads ⁴⁷ (EUR)
Neto apgrozījums*	583 763	597 640	660 023	625 711	233 869
Peļņa / zaudējumi	8 567	-25 966	28 805	20 870	-41 709
Ilgtermiņa ieguldījumi	150 668	139 944	105 454	53 053	21 113
Apgrozāmie līdzekļi	198 200	170 227	218 213	265 445	205 403
Aktīvu kopsumma	348 868	310 171	323 667	318 498	226 516
Pašu kapitāls	218 355	192 389	221 194	242 064	200 355
Ilgtermiņa kreditori	74 000	50 750	25 750	0	0
Īstermiņa kreditori	56 513	67 032	76 723	76 434	26 161

* Neto apgrozījumā iekļautas arī valsts subsīdijas atbilstoši 28.07.2015. MK noteikumiem Nr.435 "Kārtība, kādā nosaka un kompensē ar sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanu saistītos zaudējumus un izdevumus un nosaka sabiedriskā transporta pakalpojuma tarifu

⁴² Izņēmums izdevumu kompensācija atbilstoši 28.07.2015. MK noteikumiem Nr.435 "Kārtība, kādā nosaka un kompensē ar sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanu saistītos zaudējumus un izdevumus un nosaka sabiedriskā transporta pakalpojuma tarifu"

⁴³ SIA "BALVU AUTOTRANSPORTS" 2017.gada pārskats

⁴⁴ SIA "BALVU AUTOTRANSPORTS" 2018.gada pārskats

⁴⁵ SIA "BALVU AUTOTRANSPORTS" 2019.gada pārskats

⁴⁶ SIA "BALVU AUTOTRANSPORTS" 2020.gada pārskats

⁴⁷ SIA "BALVU AUTOTRANSPORTS" 2021.gada pārskats

Datu avots: BA

No tabulas augstāk var secināt, ka BA ieņēmumi laikā no 2017. līdz 2020.gadam **ir bijuši stabili** ar nelielām izmaiņām, kas atkarīgas no sniegto pakalpojumu apjoma (izpildīto reisu skaita, pārvadāto pasažieru skaita u.c.). Kā izņēmums jāmin 2021.gads, kad uz laiku BA zaudēja tiesības sniegt pasažieru regulāro pārvadājumu pakalpojumus, kā rezultātā attiecīgi samazinājās pārskata gada ieņēmumu apjoms.

BA **saimnieciskā darbība** laikā no 2017. līdz 2020.gadam ir bijusi ar mainīgu rezultātu, bet **kopumā pozitīva**, jo atsevišķos periodos (2018.gads) piedzīvotie zaudējumi kompensēti ar nākamajos periodos iegūto peļņu. Atšķirīgs BA ir bijis 2021.gads, kad pakalpojumu sniegšanas pārtraukuma rezultātā radušies būtiski zaudējumi, salīdzinot ar BA darbības apmēru 2021.gadā.

BA ilgtermiņa ieguldījumu vērtības katru gadu ir samazinājušās atbilstoši šo aktīvu nolietojumam, 2021.gadā sasniedzot zemāko vērtību pēdējos 5 gados. Augstā ilgtermiņa ieguldījumu nolietojuma vērtība var norādīt uz **nepietiekami atjaunotiem ilgtermiņa aktīviem** BA sniegto pakalpojumu nodrošināšanai.

BA pašu kapitāla vērtības izmaiņas laikā no 2017. līdz 2021.gadam ir atbilstošas BA saimnieciskās darbības rezultātiem šajā periodā.

No 2020.gada BA **nav ilgtermiņa saistības**.

Samazinoties BA saimnieciskajai darbībai un sniegto pakalpojumu apjomam, 2021.gadā ir **samazinājušās arī BA īstermiņa saistības**.

BA darbības finanšu analīze par periodu no 2017. līdz 2021.gadam ir apkopota tabulā zemāk.

Tabula 5. BA darbības finanšu analīze par periodu 2017.-2021.gads

Rādītājs	2017.gads	2018.gads	2019.gads	2020.gads	2021.gads
Likviditāte	3.51	2.54	2.84	3.47	7.85
Apgrozāmo līdzekļu kustība	2.95	3.51	3.02	2.36	1.14
Aktīvu apgrozījums	1.67	1.93	2.04	1.96	1.03
Finanšu līdzsvara koeficients	1.60	1.61	1.46	1.32	1.13
Ilgtermiņa aktīvi pret pašu kapitālu un ilgtermiņa saistībām	0.52	0.58	0.43	0.22	0.11
Rentabilitāte (%)	1.47	-4.34	4.36	3.34	-17.83
Kapitāla atdeve, ROE (%)	3.92	-13.50	13.02	8.62	-20.82

Datu avots: CSE COE

Likviditātes koeficients norāda, vai uzņēmums var nosegt savas īstermiņa saistības, kā arī uz īstermiņa finansiālajiem riskiem, ja tādi rodas. BA likviditātes koeficienta vērtība ir ļoti augsta, kas norāda, ka uzņēmumam **nav problēmu** nokārtot **īstermiņa saistību maksājumus**. Tomēr liels apgrozāmo līdzekļu daudzums un zema ilgtermiņu ieguldījumu vērtība norāda, ka BA **nav pietiekoši veikusi ieguldījumus** ilgtermiņu aktīvu atjaunošanā.

Apgrozāmo līdzekļu kustības koeficients norāda, cik efektīvi uzņēmums izmanto tam esošos resursus. Augsts koeficients norāda, ka uzņēmumam ir nepietiekams apgrozāmo līdzekļu daudzums, turpretī zems koeficients var norādīt uz esošo apgrozāmo līdzekļu neefektīvu izmantošanu. BA apgrozāmo līdzekļu kustības **koeficients ir zems**, kas norāda, ka uzņēmuma ikdienas darbības nodrošināšanai nav nepieciešami apgrozāmie līdzekļi tādā apmērā, bet, pamatojoties uz iepriekš jau secināto, BA ir nepieciešams veikt ieguldījumus ilgtermiņa aktīvos.

Kapitāla struktūras analīze un finanšu līdzsvara koeficients norāda uz uzņēmuma īpašnieku ieguldītās naudas īpatsvaru uzņēmuma aktīvos. Jo lielāks pašu kapitāla īpatsvars, jo stabilāka ir uzņēmuma finanšu struktūra. Pārāk augsts rādītājs norāda, ka uzņēmumam ir jāsamazina parādu apjoms. BA finanšu līdzsvara

koeficients 2021.gadā ir zems, kas liecina par **BA augstu finanšu stabilitāti** konkrētajā brīdī, tomēr arī šeit jānorāda uz BA nepietiekami veiktajiem ieguldījumiem ilgtermiņa aktīvos.

Līdzīgu situāciju parāda arī ilgtermiņa aktīvu pret pašu kapitālu novērtējums. Balances 'zelta likums' paredz, ka ilgtermiņa ieguldījumus jāfinansē no pašu kapitāla. Pašu kapitāla vērtība, kas nesedz visus ilgtermiņa ieguldījumus, liecina par racionālu pašu kapitāla izmantošanu, ja ilgtermiņa ieguldījumi tiek finansēti no pašu kapitāla un ilgtermiņa saistībām. Savukārt apgrozāmie līdzekļi tiek finansēti no īstermiņa saistībām. 2021.gadā BA nav ilgtermiņa saistību, bet BA **pašu kapitāls** gandrīz desmit reizes **pārsniedz ilgtermiņa ieguldījumu** atlikušo vērtību.

Uzņēmuma rentabilitāte norāda uz uzņēmuma darbības efektivitāti un cik sniegto pakalpojumu cenas ir atbilstošas tirgus stāvoklim, kā arī to, vai ražošanas izmaksas ir atbilstošā līmenī. BA saimnieciskās **darbības rezultāti** no 2017. līdz 2020.gadam **kopumā ir bijuši pozitīvi**, atsevišķu periodu (2018.gads) zaudējumus kompensējot ar nākamo periodu peļņu. Attiecībā uz 2021.gada rezultātiem var konstatēt, ka uzņēmums ir cietis būtiskus zaudējumus, lai saglabātu uzņēmuma darbību. Vienlaikus, saskaņā ar BA sniegto informāciju, var secināt, ka BA darbība 2022.gada 2.ceturksnī ir atjaunota tādā apjomā, kādā tā bija 2020.gadā, kas **rada priekšnoteikumus** BA rentabilitātes atjaunošanai 2019. un 2020.gadu līmenī (3-4%).

Analizējot BA ieguldītā kapitāla atdevi, jākonstatē, ka uzņēmuma īpašnieku ieguldītais kapitāls pieaug vai samazinās atbilstoši BA saimnieciskās darbības rezultātiem. Vienlaikus jānorāda, ka BA darbības galvenais mērķis nav īpašnieku kapitāla pieauguma nodrošināšana.

Kapitālsabiedrības darbības finansēšanas avots

Galvenais BA darbības finansēšanas avots ir ieņēmumi no pamatdarbības, tai skaitā kompensācija par sniegtajiem pasažieru regulārajiem pārvadājumiem atbilstoši 28.07.2015. MK noteikumiem Nr.435 "Kārtība, kādā nosaka un kompensē ar sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanu saistītos zaudējumus un izdevumus un nosaka sabiedriskā transporta pakalpojuma tarifu".

BA **nav īstenoti** projekti, saņemot **ES struktūrfondu līdzfinansējumu**.

Laika periodā no 2017. līdz 2021.gadam BA **pamatkapitāla palielināšana nav veikta**.

BA nesaņem no pašvaldības vai valsts budžeta **dotācijas⁴⁸ zaudējumu segšanai**.

Ņemot vērā faktu, ko joprojām nav pabeigts 2019.gada jūlijā ATD izsludinātais atklātais konkurss par sabiedriskā transporta pakalpojumu nodrošināšanu ar autobusiem līdz 2030.gadam, kura rezultāti būtiski ietekmēs BA darbības turpināšanu, kā arī ievērojot, ka BA pamatdarbība ir saistīta ar pasažieru regulāro pārvadājumu pakalpojumu sniegšanu, **BA ilgtermiņa investīciju plāns** uz doto brīdi **nav izstrādāts**.

Atsevišķas investīcijas ir iekļautas Balvu novada attīstības programmas 2022.-2027.gadam Rīcības un investīciju plānā⁴⁹. Zemāk tabulā redzamas Balvu novada pašvaldības plānotās aktivitātes.

Tabula 6. Balvu novada pašvaldības plānotās investīcijas transportlīdzekļu iegādei 2022.-2027.gadā

Projekta nosaukums	Indikatīvā summa (EUR)	Plānotais projekta realizācijas laiks (gads)
Elektroautobusu un automobiļu iegāde	300 000	2023-2027

Datu avots: Balvu novada attīstības programmas 2022.-2027.gadam Rīcības un investīciju plāns

Balvu novada attīstības programmas 2022.-2027.gadam Rīcības un investīciju plānā ir attēloti visi pašvaldības attīstības veicināšanas projekti vai projektu idejas, kas realizējami, lai sasniegtu ilgtspējīgas attīstības stratēģiskajā daļā izvirzītos 3 stratēģiskos mērķus un 3 ilgtermiņa prioritātes.

⁴⁸ Ieņēmums izdevumu kompensācija atbilstoši 28.07.2015. MK noteikumiem Nr.435 "Kārtība, kādā nosaka un kompensē ar sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanu saistītos zaudējumus un izdevumus un nosaka sabiedriskā transporta pakalpojuma tarifu"

⁴⁹

http://balvi.lv/2022_GADS/DOKUMENTI/Attistibas_planosanas_dokumenti/Balvu_novada_AP_Ricibas_un_Investiciju_plan_24022022.pdf

4. IESPĒJAMIE RISKI PAKALPOJUMU NODOŠANAI PRIVĀTAJAM SEKTORAM

Iespējamie riski pakalpojumu nodošanai privātajam sektoram

- Iespējamie riski pakalpojumu nodošanai privātajam sektoram tiek analizēti **tikai tiem BA darbības virzieniem**, kurus tiek plānots turpināt, saglabājot pašvaldības līdzdalību kapitālsabiedrībā.
- Kā kritisks risks sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanai Balvu novadā tiek identificēts – **sabiedriskā transporta pakalpojumu nepārtrauktība**. Nekvalitatīvi sniegti sabiedriskā transporta pakalpojumi (maršruta kavējumi) vai neizpildīti reisi ietekmē iedzīvotāju mobilitāti un ikdienas vajadzību apmierināšanu, kas savukārt var ietekmēt dzīves kvalitāti un pat apdraudēt veselību gadījumā, ja ir ietekmēta iespēja nokļūt uz ārstniecības iestādēm.
- Kā būtisks risks tiek identificēts **sabiedriskā transporta pakalpojuma pieejamība**. Pakalpojumu sniedzējs, kas nodrošina sabiedriskā transporta pakalpojumus, tikai vadoties no komerciāliem mērķiem, var būt mazāk ieinteresēts iedziļināties Balvu novada aktuālajos jautājumos. Nepamatoti ierobežota sabiedrisko pakalpojumu pieejamība arī var ietekmēt iedzīvotāju mobilitāti un dzīves kvalitāti.
- Iespējamie riski sabiedriskā transporta pakalpojumu nodošanai privātajam sektoram iestāšanās gadījumā var radīt **lielāku zaudējumu patērētājam nekā publiskas personas darbības turpināšana tirgū**.
- BA papildus pakalpojumos, kas saistīti ar autoostas darbības nodrošināšanu, tostarp biļešu kases darbība, pasažieru un autobusu reisu apkalpošana, informācijas par sabiedriskā transporta pakalpojumiem sniegšana, netiek identificēti **būtiski riski pakalpojumu nodošanai privātajam sektoram**, kuru iestāšanās gadījumā tie radītu lielāku zaudējumu patērētājam nekā publiskas personas darbības turpināšana tirgū.

Iespējamie riski pakalpojumu nodošanai privātajam sektoram tiek analizēti **tikai tiem BA darbības virzieniem**, kurus tiek plānots turpināt, saglabājot pašvaldības līdzdalību kapitālsabiedrībā.

Pasažieru regulārie pārvadājumi

Tabulā zemāk ir apkopoti iespējamie riski, kas pastāv, nododot **pasažieru regulāro pārvadājumu pakalpojumus Balvu novada teritorijā** privātajam sektoram.

Tabula 7. BA pasažieru regulāro pārvadājumu pakalpojuma sniegšanas nodošana privātajam sektoram riski

Risks	Ietekme uz sabiedrības interesēm	Iespējamās ilgtermiņa sekas uz patērētājiem	Iespējamie riska mazināšanas pasākumi
Sabiedriskā transporta pakalpojumu nepārtrauktība	Kritisks	Apdraudēta iedzīvotāju mobilitāte, citu pakalpojumu saņemšana, pamatvajadzību apmierināšana	Pašvaldība iesaistās pasažieru pārvadājumu pakalpojuma nodrošināšanā
Sabiedriskā transporta pakalpojumu pieejamība (maršrutu tīkls)	Būtisks	Ierobežota iedzīvotāju mobilitāte, citu pakalpojumu saņemšana,	Pašvaldība aktīvi iesaistās maršrutu tīkla plānošanā

		pamatvajadzību apmierināšana	
Pakalpojuma cenas pieaugums	Būtisks	Ekonomisks apdraudējums iedzīvotājiem	Pašvaldībai nav iespējams tieši ietekmēt sabiedriskā transporta pakalpojuma piedāvājumu cenas, kas tiek iesniegtas ATD organizētajā iepirkuma procedūrā

Datu avots: CSE COE

Kā kritiskākais risks sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanai Balvu novadā tiek identificēts – **sabiedriskā transporta pakalpojumu nepārtrauktība**. Kvalitatīvi izpildīti sabiedriskie pakalpojumi ir kritiski svarīgi iedzīvotājiem, īpaši kuri dzīvo ārpus novada centriem, lai nokļūtu uz darbu, ārstniecības iestādēm, valsts un pašvaldību institūcijām, skolēniem nokļūt izglītības iestādēs. Nekvalitatīvi sniegti sabiedriskā transporta pakalpojumi (maršruta kavējumi) vai neizpildīti reisi ietekmē iedzīvotāju mobilitāti un ikdienas vajadzību apmierināšanu, kas savukārt var ietekmēt dzīves kvalitāti un pat apdraudēt veselību gadījumā, ja ir ietekmēta iespēja nokļūt uz ārstniecības iestādēm.

Kā būtiski riski tiek identificēti **sabiedriskā transporta pakalpojuma pieejamība**, kā arī cenas pieaugums. Kaut arī sabiedriskā transporta maršruta tīkla veidošana ir Sabiedriskā transporta padomes kompetencē, tomēr būtiska loma priekšlikumu un atzinumu iesniegšanā par izmaiņām maršrutā (paplašināšana, sašaurināšana) ir pakalpojuma sniedzējam. Pakalpojumu sniedzējs, kas nodrošina sabiedriskā transporta pakalpojumus tikai vadoties no komerciāliem mērķiem, var būt mazāk ieinteresēts iedzījināties Balvu novada aktuālajos jautājumos un novada iedzīvotāju ikdienas rūpēs, kā rezultātā neizrādīt iniciatīvu attiecībā uz nepieciešamu izmaiņu veikšanu sabiedriskā transporta maršrutu tīklā (reisu skaits, laiki, pieturvietas) vai pat izrādīt pretestību iniciēto izmaiņu ieviešanā, ja tās neatbilst pārvadātāja komerciāliem mērķiem. Nepamatoti ierobežota sabiedrisko pakalpojumu pieejamība arī var ietekmēt iedzīvotāju mobilitāti un dzīves kvalitāti.

Attiecībā uz risku, kas saistīts ar **pakalpojuma cenu pieaugumu**, iesaistītajām pusēm ir ierobežotas iespējas to ietekmēt, jo pakalpojuma cena tiek noteikta publiskas iepirkuma procedūras rezultātā, kuru organizē ATD. Tomēr pašvaldībai, saglabājot līdzdalību kapitālsabiedrībā, kas sniedz sabiedriskā transporta pakalpojumus pašvaldības teritorijā, ir iespējas iesniegt iepirkumu procedūrā piedāvājumu, kas balstīts uz reālām pakalpojuma un to sniegšanai nepieciešamo resursu izmaksām pašvaldības teritorijā, tādā veidā neļaujot citiem piedāvājumu iesniedzējiem, kuri neatrodas un nedarbojas pašvaldības teritorijā un kuru pakalpojuma izmaksas šajā sakarā var būt augstākas, palielināt pakalpojumu cenas. Pakalpojumu cenu pieaugums tieši ietekmē pašvaldības iedzīvotāju labklājību un iespēju izmantot šo pakalpojumu.

Minētie riski ilgtermiņā var radīt būtisku apdraudējumu Balvu novada iedzīvotāju labklājībai un dzīves kvalitātei, tāpēc var uzskatīt, ka iestāšanās gadījumā tie radītu **lielāku zaudējumu patērētājam nekā publiskas personas darbības turpināšana tirgū**.

Papildus pakalpojumi

Izvērtējot BA papildus pakalpojumus, kas saistīti ar autoostas darbības nodrošināšanu, tostarp biļešu kases darbība, pasažieru un autobusu reisu apkalpošana, informācijas par sabiedriskā transporta pakalpojumiem sniegšana, netiek identificēti **būtiski riski pakalpojumu nodošanai privātajam sektoram**, kuru iestāšanās gadījumā tie radītu lielāku zaudējumu patērētājam nekā publiskas personas darbības turpināšana tirgū.

5. KOPSAVILKUMS

5.1. Atbilstība VPIL un Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likumam

Atbilstību Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likuma 4.panta nosacījumiem

Saskaņā ar Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likuma (turpmāk – Likums) 7.panta pirmo daļu publiskai personai ir pienākums ne retāk kā reizi piecos gados pārvērtēt katru tās tiešo līdzdalību kapitālsabiedrībā un atbilstību Likuma 4.panta nosacījumiem. Minētā panta otrā daļa paredz, ka lēmumu par publiskas personas līdzdalības saglabāšanu kapitālsabiedrībā pieņem attiecīgās publiskās personas augstākā lēmējinstītūcija.

Saskaņā ar Konkurences padomes skaidrojumu par VPIL 88.panta piemērošanu “Priekšnoteikumi publiskas personas līdzdalībai kapitālsabiedrībā un tās izvērtēšana”, veicot juridisko izvērtējumu, publiskai personai ir jāspēj atbildēt uz šādiem jautājumiem:

- vai publiskas personas kapitālsabiedrības darbība atbilst publiskas personas pamatdarbības veidiem (piemēram, pašvaldības deleģētajai funkcijai vai brīvprātīgajai iniciatīvai);
- vai publiskas personas kapitālsabiedrības veicamā komercdarbība atbilst VPIL 88. pantā minētajiem mērķiem.⁵⁰

Likuma “Par pašvaldībām” 6.pants nosaka, ka publisko tiesību jomā pašvaldību kompetencē ir minētajā likumā noteiktās autonomās funkcijas, citos likumos noteiktās autonomās funkcijas, deleģētās valsts pārvaldes funkcijas, kuru izpilde minētajā likumā noteiktajā kārtībā nodota attiecīgajai pašvaldībai, citu pašvaldību kompetencē ietilpstošās funkcijas, kuru izpilde minētajā likumā noteiktajā kārtībā nodota attiecīgajai pašvaldībai, pārvaldes uzdevumi, kuru izpildi valsts pārvaldes iestādes minētajā likumā noteiktajā kārtībā uzdevušas pašvaldībām, autonomās funkcijas, kas tiek īstenotas kā brīvprātīgās iniciatīvas. Saskaņā ar likuma “Par pašvaldībām” 14.panta pirmās daļas 1.punktu pašvaldībām, pildot savas funkcijas, ir tiesības veidot pašvaldību kapitālsabiedrības, kā arī ieguldīt savus līdzekļus kapitālsabiedrībās. Minētā likuma 15.panta 19.punkts paredz, ka viena no pašvaldības autonomajām funkcijām ir sabiedriskā transporta pakalpojumu organizēšana. **BA pamatdarbība** pasažieru regulāro pārvadājumu jomā **atbilst likuma “Par pašvaldībām” 15.panta 19.punktā** paredzētajai pašvaldību autonomajai funkcijai. Vienlaikus jānorāda, ka sabiedriskā transporta pakalpojumu organizācijas funkcija ir cieši saistīta arī ar citu pašvaldībai autonomo funkciju izpildes organizāciju.

BA sniegtie **papildus pakalpojumi**, kas saistīti ar autoostas darbības nodrošināšanu, tostarp biļešu kases darbība, pasažieru un autobusu reisu apkalpošana, informācijas par sabiedriskā transporta pakalpojumiem sniegšana, ir cieši saistīti ar BA pamatdarbību un **atbilst likuma “Par pašvaldībām” 15.panta 19.punktā** noteiktai funkcijai – sabiedriskā transporta pakalpojuma organizēšana.

VPIL 88.panta pirmā daļa nosaka nosacījumus, kad publiska persona savu funkciju efektīvai izpildei var dibināt kapitālsabiedrību vai iegūt līdzdalību esošā kapitālsabiedrībā. Ir jāīstenojas vismaz vienam no šādiem nosacījumiem:

- 1) tiek novērsta tirgus nepilnība — situācija, kad tirgus nav spējīgs nodrošināt sabiedrības interešu īstenošanu attiecīgajā jomā;
- 2) publiskas personas kapitālsabiedrības vai publisku personu kontrolētas kapitālsabiedrības darbības rezultātā tiek radītas preces vai pakalpojumi, kas ir stratēģiski svarīgi valsts vai pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai vai valsts drošībai;
- 3) tiek pārvaldīti tādi īpašumi, kas ir stratēģiski svarīgi valsts vai pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai vai valsts drošībai.

⁵⁰ Konkurences padomes informatīvais materiāls “Priekšnoteikumi publiskas personas līdzdalībai kapitālsabiedrībā un tās izvērtēšana”, 35. punkts. Pieejams: <https://www.kp.gov.lv/lv/media/1072/download>

Sabiedriskā transporta pakalpojumu likuma 4.pantā noteikts, ka valsts pārvaldi sabiedriskā transporta nozarē atbilstoši savai kompetencei īsteno Satiksmes ministrija un tās institūcijas, Sabiedriskā transporta padome, plānošanas reģioni un valstspilsētu pašvaldības. Šī likuma 6.pants nosaka sabiedriskā transporta pakalpojumu organizēšanas principus, tostarp maršrutu tīklu veido, lai apmierinātu iedzīvotāju pieprasījumu pēc sabiedriskā transporta pakalpojumiem un nodrošinātu maršrutu tīklā iespēju apmeklēt izglītības iestādes, ārstniecības iestādes, darbavietas, valsts un pašvaldību institūcijas to normālajā (vispārpieņemtajā) darba laikā.⁵¹

Latvijā, īpaši pēc administratīvi teritoriālās reformas, iedzīvotāju nokļūšana uz novada centru kļūst vēl aktuālāka un ir saistīta ar operatīvu lēmumu pieņemšanas nepieciešamību. Eiropas Reģionu komiteja ir uzsvērusi, ka transporta politika ir jāiekļauj plašākā sociālajā politikā, un tas nozīmē reģionu pašvaldību nozīmes pieaugumu Eiropas pamatvērtību nodrošināšanā. Pašvaldībai savā darbībā iedzīvotājiem ir jāgarantē nepārtraukta iespēja skolēniem nokļūt izglītības iestādēs, būt drošībā ārkārtas apstākļu iestāšanās gadījumā, un pašvaldībai ne mazāk svarīga ir iedzīvotājiem garantēta iespēja nokļūt uz darbavietām, ārstniecības iestādēm un valsts un pašvaldību institūcijām u.c. Eiropas vērtību kontekstā mobilitāte ir Eiropas reģionu ilgtspējīgas attīstības un iedzīvotāju dzīves kvalitātes priekšnoteikums.

BA pamatdarbība sevī ietver pasažieru regulāros pārvadājumus ar autobusiem Balvu novadā, vietējās nozīmes un reģionālajos starppilsētu nozīmes maršrutos. Ņemot vērā, ka sabiedriskā transporta pakalpojumi skar ievērojamu sabiedrības daļu, tā nepārtrauktība ir svarīga iedzīvotāju mobilitātes nodrošināšanai un piekļuvei dažādu jomu pakalpojumiem – veselības, izglītības, kultūras, sporta, valsts un pašvaldības institūcijām u.c., **BA darbojas stratēģiski svarīgā nozarē** – sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanā, kā arī būtībā pilda valsts sociālo funkciju, t. i., nodrošina iedzīvotāju tiesības uz brīvu, drošu pārvietošanos, iedzīvotāju vajadzību un pieprasījuma pēc sabiedriskā transporta pakalpojumiem apmierināšanu.

Izvērtējot VPIL 88. panta pirmajā daļā noteiktos gadījumus, konstatējams, ka **BA pamatdarbība atbilst VPIL 88. panta pirmās daļas 2. punktā minētajam nosacījumam** – BA darbības rezultātā tiek sniegti pakalpojumi, kas ir stratēģiski svarīgi pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai. Senāta Administratīvo lietu departaments ir secinājis, ka sabiedriskā transporta pakalpojumu organizēšana pašvaldības līmenī ir būtiska darbība, kas publiskai personai ir jāveic sabiedrības vajadzību nodrošināšanu. Saskaņā ar likuma “Par pašvaldībām” 7.panta otro daļu un 15.panta 19.punktu par sabiedriskā transporta pakalpojumu organizēšanu pašvaldības teritorijā atbild attiecīgā pašvaldība.⁵² Arī Satversmes tiesa ir atzinusi, ka likuma “Par pašvaldībām” 15.panta 19.punktā paredzētā sabiedriskā transporta pakalpojumu organizēšana pašvaldības līmenī ir sabiedrībai nozīmīga funkcija, kuras izpildi organizē pašvaldība. Tas nozīmē, ka pašvaldība vai tās kapitālsabiedrība ir atbildīga par to, lai tai būtu nepieciešamie līdzekļi un tie tiktu efektīvi izmantoti sabiedriskā transporta pakalpojumu nodrošināšanai.⁵³

Vienlaikus apstāklis, ka BA sniedz pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai stratēģiski svarīgus pakalpojumus, neizslēdz iespēju, ka **stratēģiski svarīgos sabiedriskā transporta pārvadājumu pakalpojumus** var sniegt arī **privāts tirgus dalībnieks**.⁵⁴ Izvērtējums rāda, ka sabiedriskā transporta pakalpojumu tirgū jau šobrīd darbojas pietiekami plašs privāto tirgus dalībnieku skaits.

Tomēr jānorāda, ka vairākos gadījumos, kad ATD iepirkuma procedūras rezultātā ir piešķīrusi līguma slēgšanas tiesības privātiem komersantiem par sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanu noteiktā maršrutu tīklā, **privātie tirgus dalībnieki nav bijuši spējīgi** uzsākt vai nodrošināt sabiedriskā transporta pakalpojumus pilnā apjomā (maršrutu tīkla daļās “Ogre, Aizkraukle”,⁵⁵ “Cēsis”⁵⁶ un “Limbaži, Sigulda”). Kā iespējamie iemesli minami cilvēkresursu (autobusu vadītāju) un tehnisko resursu un infrastruktūras

⁵¹ Sabiedriskā transporta pakalpojumu likuma 6.panta ceturrtā daļa

⁵² Senāta 2020. gada 30. septembra lēmuma lietā Nr. SKA-366/2020 (A420194117) 22. punkts.

⁵³ Satversmes tiesas 2021. gada 7. oktobra sprieduma lietā Nr. 2020-59-01 21. punkts.

⁵⁴ Konkurences padomes informatīvais materiāls “Priekšnoteikumi publiskas personas līdzdalībai kapitālsabiedrībā un tās izvērtēšanai” 22. punkts. Pieejams:

https://lemumi.kp.gov.lv/files/documents/Informat%C4%ABvais%20materi%C4%81ls_Priek%C5%A1noteikumi%20PP%20l%C4%A1Bdzdal%C4%ABbai%20kapit%C4%81lsabiedr%C4%ABb%C4%81s%20un%20t%C4%81s%20izv%C4%93rt%C4%93%C5%A1ana.pdf

⁵⁵ <https://www.atd.lv/lv/jaunumi/autotransporta-direkcija-br%C4%ABdina-%E2%80%99C4%81jas-autobusu-parka%E2%80%9D-vad%C4%ABbu-par-iesp%C4%93jamu-pirmstermi%C5%86a>

⁵⁶ <https://nra.lv/latvija/regionos/385787-situacija-ir-kritiska-vpr-prasa-saukt-pie-atbildibas-autotransporta-direkcijas-vadibu-un-izteikt-neuzticibu-ari-nozares-ministram.htm>

(autobusi, remontbāzes) trūkums apkalpojamajā reģionā. Tas norāda uz **iespējamām tirgus nepilnībām** atsevišķās sabiedriskā transporta maršrutu tīkla daļās. Atbilstoši VPIL 88.panta pirmās daļas 1.punktam publiska persona savu funkciju efektīvai izpildei var dibināt kapitālsabiedrību, ja tiek novērsta tirgus nepilnība — situācija, kad tirgus nav spējīgs nodrošināt sabiedrības interešu īstenošanu attiecīgajā jomā.

Arī Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 1370/2007 (2007. gada 23. oktobris) par sabiedriskā pasažieru transporta pakalpojumiem, izmantojot dzelzceļu un autoceļus, un ar ko atceļ Padomes Regulu (EEK) Nr. 1191/69 un Padomes Regulu (EEK) Nr. 1107/70 preambula⁵⁷ nosaka, ka no Kopienas tiesību aktu viedokļa **nav svarīgi**, vai sabiedriskā pasažieru transporta pakalpojumus **veic publiski vai privāti** uzņēmumi.

Ņemot vērā minēto, BA pamatdarbība, kas sevī ietver pasažieru regulāro pārvadājumu pakalpojumu sniegšanu, **atbilst** pašvaldības autonomajai funkcijai – sabiedriskā transporta pakalpojumu organizēšana, kā arī konstatējams, ka BA veiktie pasažieru regulārie pārvadājumi **atbilst VPIL 88.panta pirmās daļas 2.punktā** paredzētajam nosacījumam, jo tiek nodrošināta sabiedrībai būtiskas pašvaldības autonomās funkcijas izpilde. Savukārt gadījumā, ja sabiedriskā transporta maršrutu tīkla daļā “Gulbene, Alūksne, Balvi” tiek konstatētas tirgus nepilnības, BA veiktie pasažieru regulārie pārvadājumi **atbilst arī VPIL 88.panta pirmās daļas 1.punktā** paredzētajam nosacījumam, jo tiek novērsta tirgus nepilnība.

Ievērojot minēto, **Balvu novada pašvaldības līdzdalība BA** atbilst VPIL 88.panta pirmās daļas 1. un 2. punktā un Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likuma 4. panta pirmajā daļā paredzētajiem nosacījumiem un **ir saglabājama** (lēmumprojekts⁵⁸).

Attiecībā uz BA sniegtajiem papildus pakalpojumiem, kas saistīti ar autoostas pakalpojumiem un tās darbības nodrošināšanu, šie pakalpojumi **neatbilst VPIL 88.panta pirmās daļas 1. vai 2.punktam** un ir saglabājami tikai kā BA pamatdarbības – pasažieru regulāro pārvadājumu – sastāvdaļa. Gadījumā, ja BA pārtrauc sniegt pasažieru regulāro pārvadājumu pakalpojumus, piemēram, neiegūstot līguma slēgšanas tiesības ATD izsludinātajā atklātā konkursā par sabiedriskā transporta pakalpojumu nodrošināšanu ar autobusiem līdz 2033.gadam maršrutu tīkla daļā “Gulbene, Alūksne, Balvi”, BA darbība autoostas pakalpojumu sniegšanā ir izbeidzama.

APK vispārējais stratēģiskais mērķis

Saskaņā ar Likuma 1.panta pirmās daļas 18.punktu kapitālsabiedrības vispārējie stratēģiskie mērķi ir publiskas personas augstākās lēmējinstiūcijas noteikti kapitālsabiedrības mērķi, kurus publiska persona vēlas sasniegt ar līdzdalību kapitālsabiedrībā un kuri izriet no tiesību aktiem un politikas plānošanas dokumentiem.

Balvu novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijā no 2022.gada⁵⁹ par stratēģisko mērķi izvirzīts – **dabiska, sakārtota un veselīga dzīves, darba un atpūtas vide**, bet par ilgtermiņa prioritāti – **ilgtspējīga infrastruktūra un vide**. Kvalitatīvi sabiedriskā transporta pakalpojumi veido ilgtspējīgu vidi un pilnveido novada dzīves telpu atbilstoši iedzīvotāju vajadzībām, tāpēc atbilst pašvaldības izvirzītajam stratēģiskajam mērķim un prioritātēm.

Balvu novada Attīstības programma 2022.– 2027.gadam⁶⁰ ietver vidēja termiņa prioritāti – **sabiedrība**. Prioritāte vērsta uz visu veidu publisko pakalpojumu pieejamu un kvalitatīvu nodrošinājumu. Kvalitatīvi sabiedriskā transporta pakalpojumi veicina un nodrošina pieejamību visiem publiskajiem pakalpojumiem un atbilst pašvaldības izvirzītajai vidēja termiņa prioritātei.

Likuma “Par pašvaldībām” 15. panta 19. punkts paredz, ka viena no pašvaldības autonomajām funkcijām ir sabiedriskā transporta pakalpojumu organizēšana. Sabiedriskā transporta pakalpojumu likuma 6.pants nosaka sabiedriskā transporta pakalpojumu organizēšanas principus, tostarp maršrutu tīklu veido, lai apmierinātu iedzīvotāju pieprasījumu pēc sabiedriskā transporta pakalpojumiem un nodrošinātu maršrutu tīklā iespēju apmeklēt izglītības iestādes, ārstniecības iestādes, darbavietas, valsts un pašvaldību instiūcijas to normālajā (vispārpieņemtajā) darba laikā.

⁵⁷ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:32007R1370&from=LV>

⁵⁸ Saglabāt Balvu novada pašvaldības tiešo līdzdalību SIA “BALVU AUTOTRANSPORTS”, reģ.nr. 43403001424, juridiskā adrese Ezera iela 3, Balvi, Balvu novads, LV-4501

⁵⁹ http://balvi.lv/2022_GADS/SEDES/Pielikumi_lēmumiem/24022022/35_paragrafs_pielikums_Balvu_novada_IAS_20220224.pdf

⁶⁰ http://balvi.lv/2022_GADS/DOKUMENTI/Attistibas_planosanas_dokumenti/Balvu_novada_AP_2022_2027_24022022.pdf

Līdz ar to SIA "BALVU AUTOTRANSPORTS" pašreizējais vispārējais stratēģiskais mērķis ir saglabājams: **sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšana Balvu novada iedzīvotājiem tādā veidā, kas nodrošina normatīvo aktu prasības.**

5.2. Turpmākais kapitālsabiedrības statuss (rekomendācijas)

Ņemot vērā veikto SIA "BALVU AUTOTRANSPORTS" darbības izvērtējumu, kā arī SIA "BALVU AUTOTRANSPORTS" darbības virzienu konkurences aspektus, sniedzam šādas rekomendācijas:

- **Saglabāt** Balvu novada pašvaldības **tiešo līdzdalību SIA "BALVU AUTOTRANSPORTS"**, reģ.nr. 43403001424, juridiskā adrese Ezera iela 3, Balvi, Balvu novads, LV-4501;
- **BA turpināt** pamatdarbības virzienu – **pasāžieru regulāro pārvadājumu** pakalpojumu sniegšanu – līdz ATD izsludinātā atklātā konkursa par sabiedriskā transporta pakalpojumu nodrošināšanu ar autobusiem līdz 2033.gadam maršrutu tīkla daļā "Gulbene, Alūksne, Balvi" līguma stāšanās spēkā. Gadījumā, ja **BA neiegūst** minētā līguma slēgšanas tiesības, **izbeigt** Balvu novada pašvaldības tiešo līdzdalību BA.